

Yıl: 17 Sayı: 59 Fiyat: 15.- TL TEMMUZ - AĞUSTOS - EYLÜL - EKİM - KASIM - ARALIK'11 ISSN 1303 - 4146
Year: 17 Number: 59 Price: 15.- TL JULY - AUGUST - SEPTEMBER - OCTOBER - NOVEMBER - DECEMBER'11

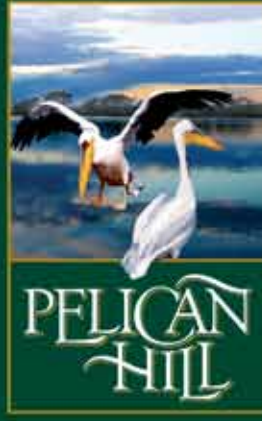
MOTİF

Halk Oyunları Eğitim ve Öğretim Vakfı Dergisi

Motif Folk Dances Training Society Magazine

59

başka bir dünya kuruyoruz...

Burası Pelican Hill... Çok özel hayalleri olan çok özel insanlar için tasarlanmış bir düş projesi... Kaliforniya mimarisinin ihtişamı, Akdeniz'in romantizmi ve Anadolu'nun yaşam kültürünü Pelican Hill'de buluyor.

KKG
GROUP

Keleşoğlu, Karamoğlu, Gül
ortak girişimidir.

Akçaburgaz Mevkii, Alman Lisesi Yolu Üzeri,
218/4 Büyükkçekmece - İSTANBUL

Tel. : 0212 886 5495 Faks : 0212 886 54 98

www.pelicanhilleverleri.com

Motif Halk Oyunları Eğitim ve Öğretim Vakfı
Adına İmtiyaz Sahibi
M. Zeki Baykal

Genel Yayın Yönetmeni ve Yazı İşleri Müdürü
Ekber Yeşilyurt

Danışma Kurulu
(Diziler alfabetik sıraya göredir.)
Prof. Fikret Değerli
Ahmet Turan Demirbağ
Prof. Dr. M. Zeki Kuşoğlu
M. Emin Mancı
Prof. Dr. Can Etili Ökten
Sabahattin Türkoğlu
Ekber Yeşilyurt

Hakem Kurulu
Prof. Dr. Erman Artun
Prof. Dr. Ali Rıza Balaman
Prof. Dr. Ali Haydar Bayat
Prof. Dr. Hamiye Çolakoğlu
Prof. Fikret Değerli
Prof. Dr. İ. Hüseyin Filiz
Prof. Dr. Suat Gezgin
Prof. Dr. Nevzat Gözaydın
Prof. Dr. M. Zeki Kuşoğlu
Prof. Dr. Taciser Onuk
Prof. Dr. Can Etili Ökten
Prof. Dr. İsmail Öztürk
Prof. Dr. Saim Sakaoğlu
Prof. Dr. Fikret Türkmen
Prof. Dr. Metin Ekici
Yrd. Doç. Dr. Ahmet Terzioğlu

Editör
M. Zeki Baykal

Halkla İlişkiler ve Reklam Müdürü
Sacide Güngör

Redaktör
Yrd. Doç. Dr. Işıl ALTUN

Bu Sayıda Yazılarıyla Katkıda Bulunanlar
Nursel Baykasoğlu
Dilber Bilgiç
Abdurrahman Ekinci
Hilal Karaçorlu
Arzu Mammadova
Lale Özder
Pınar Toktaş
Hasan Yazıcı

Hukuk Müşaviri
Av. Dr. Ali Ürey

Yönetim Yeri
Motif Halk Oyunları Eğitim ve Öğretim Vakfı
Fevzipaşa Cad. No:361 Edirnekapı / İstanbul
Tel.: 0212 531 61 68 - 524 23 69 - 531 87 90
Fax: 0212 635 52 43
e-mail: motif@motifhalkoyunlari.com
www.motifhalkoyunlari.com

Grafik Tasarım, Yayına Hazırlık, Baskı
Pınarbaş Marbaacılık
ve Rek. Hiz. San. ve Tic. Ltd.Şti.
Topçular İş Merkezi No: 88/192 Topçular İST.
Tel.: 0212 544 58 77
e-mail: info@pinarbas.com.tr

Dergimizde yayınlanan yazıların tüm sorumluluğu yazarlarına, yayınlanan ilanların tüm sorumluluğu ilan sahiplerine aittir. Kaynak gösterilmeden alıntı yapılamaz. MOTIF Dergisi süreli bir yayındır. Altı ayda bir ücretli olarak yayınlanır. Gönderilen yazıların yayınlanıp yayınlanmayacağı yayın kurulunun kararıdır. Gönderilen yazılar iade edilmez. Fiyat: 15.- TL

İçindekiler

Temmuz / Ağustos / Eylül / Ekim / Kasım / Aralık'11

2 Kendisini Sürekli Yenileyen Motif Vakfı

4 Afyonkarahisar İli Etnografya Müzesi'nde Bulunan Türk İşi ve Hesap İşi Öşlemelerden Örnekler

7 Baş Süsleme Sanatında Terlik (Araççin, Harakiye)

10 Azerbaycan Halk Oyunlarının Kültürel Bellekte Yaşatılması

14 Sevgilimsin

18 Ankara Estergon Kalesi Etnografya Müzesi'nde Yer Alan Geleneksel Kadın Takılarının İncelenmesi

23 Ankara Etnografya Müzesi'nde Bulunan Dival İşi İşlemelerinden Örnekler

28 Uyguncaklı Düdük

32 Azerbaycan Milli İlimler Akademisi Folklor Enstitüsü'nden Motif Vakfı Başkanına ve Motif Akademi HalkBilimi Dergisi'ne Büyük Ödül Takdim Edildi.

34 Türk Halk Biliminin 100. Yılına Doğru Bir Durum Tespiti: Bilimi Çalışmaları Kurultayı Gerçekleşti....

38 17. Motif Halk Bilim Ödülleri Töreni Gerçekleşti

42 Motif ten Haberler

Kendisini Sürekli Yenileyen Motif Vakfı

Değerli Okurlar, 2010 ve 2011 yılı Motif Vakfı için çok önemli birer yıl oldu. 2010 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından takdim edilen Üstün Hizmet Ödülü ve Üstün Hizmet Beraatı, vakfımızın çalışmaları konusunda bizlere büyük sorumlukları da beraberinde getirdiğini sizlerle paylaşmıştık. İşte bu sorumluluk ve bilinçle çalışmalarımızı hız kesmeden yoğun bir tempoyla devam ettirdik. 2011 yılında Vakfımız yayın organı olan Motif Akademi Dergisi'ni Türk Cumhuriyetlerine taşıma kararı aldık ve bu doğrultuda çalışmalarımızı başlattık.

Motif Akademi Halkbilimi Dergisi'nin 2011 sayılarını, Azerbaycan Cumhuriyeti'nin bağımsızlığının tekrar kazanılmasının 20. yılı dolayısıyla, Azerbaycan Özel Sayısı olarak çıkarma kararı aldık ve Azerbaycan folklorunu içeren yazılardan oluşan 2011 yılına ait 1. ve 2. sayıları yayınladık.

Bu çalışma neticesinde Azerbaycan Milli İlimler Akademisi Folklor Enstitüsü tarafından Motif Halk Oyunları Eğitim ve Öğretim Vakfı Başkanı olarak şahsıma ve Motif Vakfı yayın organı Motif Akademi Halkbilimi Dergisi Editörü Doç. Dr. Işıl ALTUN'a takdim edilen "Azerbaycan Folkloruna Yüksek Hizmet Ödülü" sorumluluklarımızı daha da arttırdı.

28 Ekim 2011 tarihinde, Azerbaycan Milli İlimler Akademisi'nde gerçekleşen resmi devlet töreniyle Azerbaycan Milli İlimler Akademisi Başkanı Prof. Dr. Arif HEŞİMOV tarafından takdim edilen ödül, Motif Aka-

demi Dergisi'nin bundan sonraki sayılarını Türk Cumhuriyetlerine açma ve özel sayılar olarak yayınlama yönünde bizleri daha da şevklendirdi.

Vakfımıza layık görülen bu ödül münasebetiyle tüm Azerbaycan halkına ve Milli İlimler Akademisi yöneticilerine teşekkürlerimi sunar, Motif Vakfı olarak almış olduğumuz karar gereği Motif Akademi Dergimizin 2012 sayılarını Balkan Özel Sayısı olarak çıkaracağımız müjdesini de sizlerle şimdiden paylaşmak isterim.

Değerli okurlar, Motif Vakfı Halk Bilimine hizmet yolculuğuna sizlerden aldığı güç ve destekle devam etmektedir. Kendisini sürekli yenileyen dinamik yapısıyla çalışmalarını sürdüren Vakfımız, 2012 yılı için de Stratejik Planı dahilinde projelerini oluşturmuş ve alanında uzman kişi, kurum ve kuruluşlarla çalışmalarını başlatmıştır.

Vakfımızın, Türk Halk Biliminin yaşatılması ve geleceğe aktarılması adına önemli organizasyonlarından biri olan Motif Halk Bilim Sempozyumlarının on üçüncüsünü 2012 yılı Nisan ayında Harran Üniversitesi işbirliğinde Şanlıurfa'da gerçekleştireceğiz. Vakfımızın bu çalışmaları, Halk Kültürüne hizmette mesafelerin engel teşkil etmeyeceğini bir kez daha göstermiştir.

Saygılarımla.

M. Zeki BAYKAL
Yönetim Kurulu Başkanı

Motif Foundation, Renews Itself Constantly

Dear Readers,
2010 and 2011, each itself has been an important year for Motif Foundation. We had shared with you earlier that “ Outstanding Service Prize ” and “Outstanding Service Certificate” awarded by Turkish Grand National Assembly in 2010 had also brought great responsibilities along with them to our shoulders. With this awareness and responsibility, we have carried on our activities without slowing down. We took a decision to carry Motif Academy Magazine, which is the media organ of our foundation, to Turkic Republics, and started our works in this direction.

We also took a decision to publish Motif Academy Folklore Magazine, issue 2011, as Azerbaijan Special Issue because of 20th year celebrations of Republic of Azerbaijan’s in regard to regaining of its sovereignty, and published 1. and 2. issues of 2011, which contained articles related to Azerbaijan folklore.

As a result of these works,

“Azerbaijan Folklore Outstanding Service Prize “awarded to me, as President of Motif Folklore Training and Education Foundations, and to Ass. Prof. Dr Isil ALTUN, Editor in Chief of Motif Academy Folklore Magazine, a media organ of Motif Foundation, by Azerbaijan National Sciences Academy Folklore Institute has increased our responsibilities more.

The Award, which had been introduced us through an official state ceremony at Azerbaijan national Folklore Institute by Prof. Dr. Arif HESIMOV, President of Azerbaijan National Folklore Institution on October 28th, 2011, has lifted our spirits in direction of publishing and opening more special issues for Turkic Republics in future.

Seizing this opportunity, I sincerely thank to the Administrators of National Folklore Academy Institute and to Azerbaijan people for this unique prize, awarded to our Foundation and would like to share the gospel of Balkan Special Issue 2012 which will be published as per a resolution taken by Motif

Foundation.

Dear readers, Motif Foundation has been marching on its journey on the path of Folklore Sciences with the power and support receiving from you. Our Foundation, which has kept on constantly renewing itself with its dynamic structure, has started its activities by forming its projects for 2012 with the assistance of specialists and institutions in their branches and within a strategic planning.

Our Foundation will organize the third Motif Folklore Sciences Symposium, which is one of the most important events, in the name of keeping the values of Turkish Folklore alive and transmitting it to the future with the co-operation of Harran University in Sanlı Urfa in April 2012 . These works of our foundation have proved once more that the distances will never constitute an obstacle to prevent us serving to the Popular Culture.

Sincerely Yours
M.Zeki Baykal

Afyonkarahisar İli Etnografya Müzesi'nde Bulunan

Türk İşi ve Hesap İşi İşlemelerden Örnekler

Yrd.Doç.Nursel BAYKASOĞLU
G.Ü. Sanat ve Tasarım Fak. Öğretim Üyesi
Uzm. Hilal KARAÇORLU
G.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Öğrencisi

Cumhuriyet'in kuruluşunun ilk yıllarında Afyon'da kurulan Asar-ı Atika Muhipleri Cemiyeti'nin çabaları sonucunda, Gedik Ahmet Paşa Medresesi (Taş Medrese), çevredeki eski eserlerin toplandığı bir depo haline getirilmeye başlanmıştır.

Cemiyetin Başkanı olan Öğretmen Süleyman Gönçer, 1931 yılında resmi müze deposu haline getirilen medreseye memur olarak atanmıştır. Aynı zamanda Halkevlerinin Müzecilik ve Sergi Kolu Başkanı da olan Süleyman Bey, resmi kuruluşların ve Halkevinin de desteğiyle depoyu zenginleştirmiştir. 1933 yılında Müze Müdürlüğü haline gelen müze Cumhuriyetimizin 10. yılında resmen açılmış ve başına Süleyman Bey getirilmiştir.

1933 yılından 1970 yılına kadar karma müze olarak hizmet veren Afyon Müzesi, 1971 yılında Müze Müdürlüğü ve Arkeoloji Müzesi'nin bulunduğu yeni binasına taşınmıştır.

1971 yılından itibaren etnografik özellikli taş eserlerin deposu durumunda bırakılan Gedik Ahmet Paşa Medresesi, 1978 yılında başlatılan ve 1994 yılına kadar süren onarımı, teşhir ve tanzimi sonucu 1995 yılında Türk İslam Eserleri Müzesi olarak ziyarete açılmış, Ancak binadaki gideri-

lemeyen yoğun rutubetin eserlere zarar vermesi nedeniyle, 1996 yılında kapatılarak eserler Müdürlük bünyesindeki depoya alınmıştır. Burada yeniden teşhir ve tanzimi yapılacaktır.

Arkeoloji Müzesi, oldukça zengin bir koleksiyona sahiptir. Burada Eski Tunç, Hitit, Frig, Lidya, Helenistik, Roma ve Bizans dönemlerine ait önemli eserler yer almaktadır. Bunlar arasında mermer heykelleri, şehir sikkeleri, Kusura kazısı buluntuları, Hitit ve ana tanrıça heykel ve figürleri de vardır. (<http://www.kultur.gov.tr/TR/belge/1-40135/eski2yeni.html>).

İşlemeli uçkurlar asırlar boyu, Türk kadınının ruhsal rehabilitasyon aracı olmuş, Anadolu'da köyden kente, fakirden zengine bölge özelliklerine göre her kadının evinde farklı biçimlenmiş, çok zengin motif, desen, renk, teknik çeşitlilik kazanmıştır. (<http://www.lahuti.com/forum/islemeler-hakkinda-25807.html>)

Makalede; müzede bulunan uçkurlardan, tesadüfî yöntemlerle seçilen beş adet örneğin; boyut, desen, teknik, renk, kompozisyon ve dokuma özellikleri açısından tanıtılması, belgelenmesi ve gün ışığına çıkarılmasına çalışılmıştır.

Bildiriyeye konu olan uçkurlardan, envanter numarası 1746 olan Hesap işi işlemeli uçkur 20. yy. aittir. Uçkur 170 x 20 cm. boyutlarında olup, krem renkli ipliği sayılabilen keten kumaş üzerine işlenmiştir. Uçkurda desen nesneli bezeme ile her iki uçta beşer bağımsız motif tekrarı ile üç sıra halinde yerleştirilmiştir. Motifin hemen altında bağlantılı sıralamalı su bulunmaktadır. Motif tamamı Hesap işinin; düz hesap iğnesi, verev hesap iğnesi ve susma tekniğiyle işlenmiştir. Motifler yeşil, narçiçeği, mavi, kırmızı, mor, bej ve kahverengi pamuklu iplik ile işlenmiştir. Uçkurun uzun kenarlarına herhangi bir işlem uygulanmamış, kısa kenarlarında ise suyun alt kısmından kıvrılarak gizli baskı tekniği ile temizlenmiştir.

Envanter numarası 1585 olan Türk işi işlemeli uçkur Genç Osman dönemine aittir. Uçkur 157x21 cm boyutlarında olup desen figürlü ve bitkisel bezeme ile her iki uçta bir ana ve ara motiflerle işlenmiştir. Motifin hemen altında bağlantılı sıralamalı su bulunmaktadır. Motifin tamamı Türk işinin; muşabak, verrev sarma, ve susma ile işlenmiş motifte ve su da sarı sim kullanılmıştır. Motifler açık mavi, açık pembe pamuklu iplik ile işlenmiştir. Uçkurun uzun kenarlarına herhangi bir işlem uygulanmamış, kısa kenarlarında ise suyun alt kısmından kıvrılarak gizli baskı tekniği ile temizlenmiştir.

Envanter numarası 1596 olan Hesap işi ve Türk işi işlemeli uçkur Genç Osman dönemine aittir. Uçkur 165x20 cm boyutlarında olup krem renkli ipliği sayılabilen keten kumaş üzerine işlenmiştir. Uçkurda desen geometrik bezeme ile ince bir su üzerine iki kısa kenarda ikişer adet motif tekrarı ile oluşturulmuştur. Motifte ve su da Hesap işinin ve Türk işinin düz hesap iğnesi, verev hesap iğnesi, muşabak ve susma tekniğiyle işlenmiştir. Motifler yeşil, pembe, kırmızı turuncu, sarı, mavi pamuklu iplik ve sim ile işlenmiştir. Uçkurun uzun kenarlarına herhangi bir işlem uygulanmamış, kısa kenarlarında ise suyun alt kısmından kıvrılarak gizli baskı tekniği ile temizlenmiştir.

Envanter numarası 511 olan Hesap işi ve Türk işi işlemeli uçkur Genç Osman dönemine aittir. Uçkur 169x23 cm. boyutlarında olup her iki uçta bağımsız sıralamalı iki adet geometrik ve bitkisel bezemeli motiften oluşmuştur. Motifin hemen altında bağlantılı sıralamalı su bulunmaktadır. Motifin tamamı Hesap işinin ve Türk işinin; düz hesap iğnesi, verev hesap iğnesi, muşabak, mürver tekniği ile işlenmiştir. Motifler pembe, yeşil, mor, mavi, kırmızı ve siyah pamuklu iplik ile işlenmiştir. Uçkurun kısa kenarlarına kıvrılarak baskı tekniği uygulanmış, uzun kenarlarına herhangi bir işlem yapılmamıştır.

Envanter numarası 512 olan Hesap işi işlemeli uçkur Genç Osman dönemine aittir. Uçkur 169x23 cm. boyutlarında olup ipliği sayılabilen krem rengi keten kumaş üzerine desen geometrik bezeme ile her iki uçta dörder bağımsız motif tekrarı ile ikişer sıra halinde yerleştirilmiştir. Motifin 1 cm altında bağlantılı sıralamalı su bulunmaktadır. Motiflerde Hesap işi tekniğinin; düz hesap iğnesi, verev hesap iğnesi, susma, teknikleri kullanılmıştır. Motifler yeşilin tonları, kırmızı, mavi, mor, turuncu pamuklu iplik ve sim ile işlenmiştir. Uçkurun kısa kenarlarına kıvrılarak baskı tekniği uygulanmış, uzun kenarlarına herhangi bir işlem yapılmamıştır.

Elde edilen bilgiler özetlenecek olursa incelenen beş adet uçkurdan, en azı üç renk olmak üzere, yedi renge kadar çeşitli renkte pamuklu iplik ve sarı sim kullanılmıştır.

Örneklerin tamamında Türk işi ve Hesap işi iğnelerinden düz ve verev hesap iğnesi yanında verev sarma, muşabak, mürver, susma gibi iğne teknikleri de kullanılmıştır.

Desenler, krem rengi ipliği sayılabilen keten kumaş üzerine işlenmişlerdir.

İşlemeli uçkurların desenleri incelendiğinde Hesap işinin ve Türk işinin karakteristik özelliğine sahip olduğu ayrıca desenlerin geometrik, bitkisel ve figürlü formda işlendiği görülmüştür. Motifler, uçkurun iki kenarında da aynen tekrarlanmıştır.

Bildiriye konu olan uçkurların uzun kenarlarına herhangi bir işlem yapılmamış kısa kenarları ise kıvrılarak gizli baskı tekniği ile temizlenmiştir.

Kültürlerin korunmasında, yaşatılmasında, gelecek nesillere aktarılmasında bilimsel çalışma-

lar çok önem taşıdığı gibi tanıtılmasında izlenecek yol ve yöntemler de o kadar önemlidir.

Mustafa Kemal Atatürk'ün de ifade ettiği gibi "Atılacak her adım, verilecek kararlar, gerçeklerden, ihtiyaçlardan doğmalı, gerçeklere, ihtiyaçlara dayanmalı, ayrıca mutlaka bir gelişme amacına yönelmeli"dir. (Özder, L. ve diğerleri)

Kaynakça

Barışta, H.Örcün., (1997), Türk İşlemlerinden Teknikler. G.Ü.Mesleki Yaygın Eğitim Fakültesi Yayın No:2 Ankara

Barışta, H.Örcün., (1999), Osmanlı İmparatorluğu Dönemi Türk İşlemleri.Kültür Bakanlığı Yayınları .T.T.K. Basımevi, Ankara.

Barışta, H. Örcün. (2003), 'Halk Bilim Müzeciliği ve El Sanatları' Türkiye de Halk Bilimi Müzeciliği ve Sorunları Sempozyumu Bildirileri. G.Ü. THBMER Yayını Ankara.

Korkusuz, S., (1971),Nakış Temel Bilgileri, Tekniği Uygulamalar ve Örnekleri. M.E.B. Ankara.

Özder, L., Baykasoğlu N., Yalçınkaya, T., Yozgat İli 'Nizamoglu Konağı' Etnografya Müzesi El Sanatları ve Giyim Kuşam Kültürü Örneklerinin Elektronik Ortamda Tanıtılması <http://www.kultur.gov.tr/TR/belge/1-40135/eski2yeni.html>

<http://www.lahuti.com/forum/islemeler-hakkinda-25807.html>

Baş Süsleme Sanatında Terlik (Arakçin, Harakiye)

Yrd. Doç. Dr. Lale ÖZDER

G.Ü. Mesleki Eğitim Fakültesi (Sanat ve Tasarım Fakültesi) Öğretim Üyesi

Süsleme kavramı, içerisinde temizlik kavramını da barındırmaktadır. Başka bir deyişle süslenme ve temizlik kavramları temaları gereği bütünleşmektedir. Süsleme ve süslenme isteği içerisinde, temel olarak temizlik kavramını da yerini bulmaktadır.

Süsleme ve süslenme; çeşitli uygarlıkların günümüze kadar aktardığı, günümüzde de yaşamın vazgeçilmez bir parçası olarak yaşayan kültür birikimidir.

Sanat tarihi bilgilerine göre, en erken devir olarak bilinen Hunlar döneminden, Osmanlı İmparatorluğu dönemine kadar, süsleme ve süslenme konularına ilişkin daha önce bağlı oldukları inanç sistemlerine ait motifleri Anadolu'ya taşımışlardır. Süsleme sanatına gönül vermiş pek çok araştırmacı çağlara göre bu sanatı incelemektedir. Sanat kavramı içerisinde süsleme kavramını insanların yaşam tarzları ve giyim kuşam kültürleri ile ilgili birçok bilgiyi ortaya çıkarmaktadır. Birçok tarihsel bilgi gösteriyor ki insanlar kıyafetlerini tamamlayan başlıkları ve baş süslemelerini yaşadığı döneme uygun olarak kullanmışlardır.

İmparatorluk hudutları içerisinde saray mensupları birtakım düzenleme ve kurallara göre giyinmişlerdir. Anadolu'da kadınlar güzel olmak ve zevklerine uygun, gelenek ve göreneklerinin etkisi ile giyim kuşam kültürüne büyük özen göstermişlerdir.

Çeşitli uygarlıkların ve kültür birikiminin merkezi olan Anadolu'da süsleme ve süslenme sanatlarının önemli

bir yeri vardır. Bazı bölgelerde bu birikimin izleri halen yaşatılmaktadır.

Anadolu'da kadın elinin değdiği sanat eserleri Anadolu kırlarında rengarenk çiçek açan bahçeler gibidir. Kadının Oyasından, danteline, işlemlerinden, kırk yamasına, halısı, kilimi, dokuması, sepeti, hayvanlarının süslemeleri, çocuğunun beşiği, eşinin giyim kuşamı gibi dokunduğu her yer süsleme sanatının önemli parçaları oluşturur. Anadolu'da kadın süslenmeye önce başından başlar. Baş süslemelerinin birçok aksesuarı vardır. Evlenme töreni ile başlık giymeye başlayan Anadolu kadını ekonomik durumu iyi ise altından bir bebek haline gelmektedir. Ekonomik durumu orta ise gümüşler, pullar, zincirler, aynalar, düğmeler, hamaylılar, rengarenk ipekler, tüyler çiçekler ile süslenmiştir. Günümüzde ise bu gelenekten bazı örnekler ekonomik imkânlar ölçüsünde devam etmektedir. Baş süslemesi ile başlayan bu güzel sanat eserleri başta başlar, ayakta biter.

Başlık, parçaları itibarıyla incelendiğinde her bir parçanın ayrı bir özelliğinin olduğu görülür.

Anadolu'da kullanılmakta olan başlıklar kullandıkları bölgelere göre fes, terlik, tepelik, rakçin, arakçin, taç, baş makine gibi adlar almışlardır. Kullanılmış ve kullanılmakta olan bu başlıklar tek tek incelendiğinde her birisinin kendi içinde küçük bir dünya oluşturduğuna şahit oluruz.

Başlık: Fötr kumaştan yapılmış kalıplanmış fes şeklinde başlığın alt yapısıdır. Başlık başa giyilen, başı sıcak ve

soğuktan koruyan baş ısını dengede tutan süs eşyasıdır.

Malzemesi genel olarak fötr kumaştır, kalıpta şekillendirilmiştir. Rengi genellikle bordodur, bu nedenle Anadolu'da bordo rengin diğer bir adı fes rengidir. Fötr kumaş ve kalıpta şekillendirme problemi varsa örerek veya çeşitli kumaşlardan fes şeklinde, takke biçiminde başlığın alt yapısı oluşturulur. Alt yapının üzerine bir takı gibi takılan, üzerine işlenen, dikilen veya bağlanan bir çok süsleme bulunmaktadır.

Terlik: Başlığın altından içe giyilen, yıkanabilen, süslü ve ince bir takkedir (Özbel, 1949).

Takke şeklinde yapılmış olarak sürekli giyilen başlığın, (Bordo fesin) saçların yağlanması ve terlemelerden dolayı kirlenmemesi için içe giyilen bu ince başlık oldukça süslüdür. Dikilirken yüzeyi çeşitli dikiş teknikleri ile hem süslenmekte hem de bu süsleme tekniklerinin ustaca kullanılması sonucunda terliğe başa yerleşecek biçimde yuvarlak şekil verilmektedir. Başın yuvarlak şeklini alan terlik başlığın (fesin) içinden giyilmesine rağmen yüzeyine yapılan süslemeler haricinde baş çevresine yapılan pırpırım denilen oyalalar ile de süslenmektedir.

Fes üzerinde bulunan süslemeleri tepeden başlayarak sayacak olursak; tepeye dikilmiş olan tepelikler bulunmaktadır. Tepelikler genellikle yuvarlak şekildedir. Bolu çevresinde kare şeklinde olan tepeliklerde kullanılmıştır. Halen yöresel halk oyunları ve bazı düğün törenlerinde kullanılmaktadır.

Tepelikler incelendiğinde üzerlerinde çok çeşitli desenlerin olduğu, bu desenlerin cami kubbelerindeki desenlere de benzediği görülmektedir. Bazen geometrik bazen de çiçek motifleri ile süslenmiş tepelikler kullanılmıştır. Tepeliklerin desenleri kabartma, oyma, taş kakma, telkari gibi teknikler ile yapılmıştır, kenarlarından zincirler ile altın yada gümüş pullar veya paralar sarkmaktadır. Tepelik; Başa giyilen kadın feslerinin tepe kısmına dikilen, altın, gümüş veya kaplama olan kuyumculuk teknikleri ile yapılmış kabartma, oyma, telkari, kakma teknikleri ile desenlendirilmiş, geometrik desenler ve çiçek motifleri kullanılmış genellikle yuvarlak nadiren kare şeklinde olan baş süsleme parçasıdır.

Yanak Döğen – Zülüflük: Yüzün iki yanından fese tutturulmuş şakaklar üstüne düşen takılardır.

Alınlık: Geleneksel başlıkları süslerken, başlığın alın kısmına dikilen veya başın alın kısmına bağlanan altın, gümüş, kıymetli taş, boncuk, kumaş gibi malzemelerle hazırlanmış başlık süsleme parçalarıdır.

Abani: Başa sarılarak, sarık şeklinde hazırlanan örtüye Abani adı verilmiştir. Sarık, örtü, kundak gibi eşyaların da yapıldığı krem rengi bir dokumadır. Bu dokumaların üzeri kasnak işi, sap işi ve benzeri iğnelerle işlemelidir. İpeklerin rengi sarıdır. (Özbel, 1949, 15)

Harakiye: Başa giyilen bir çeşit başlıktır, rakçin ve arakçin adı da verilir. Beyaz dokumalardan yapılıp, işlemeleri hesap işine benzer. Kadınlar tarafından giyilir. (Özbel, 1949)

Terlik: Köylüler tarafından fes yerine de giyilmiş olan bir başlıktır. Üzeri çiğerdeldi, hesap işi ve boncuk işlemelidir. (Özbel, 1949, 17)

Arakçin: Kenarlarının ve içinin ter ile yağlanıp, kirlenmemesi için külâh ve kavuğun altına giyilen takkenin adıdır. Halk ağzında “terlik” denir. (Koçu, 1967)

Kâkül: Kaş hizasında kesilerek alın üzerine dökülen saç.

Zülüf: Yüzün iki yanına, kaş ile kulak arasında, şakak üstüne dökülen saç. Zülüf Arapçadır; şakak saç anlamından başka mahub yahut mahube, sevgili saçı yerine de kullanılır. (Koçu, 1967)

Takke: Başın tepe kısmını, kulakların başlangıç noktasına kadar veya daha kısa olacak şekilde baş yuvarlaklığını sararak örten başlık çeşididir.

Geleneksel giyim-kuşam kültürünü incelediğimizde baş süslemelerinin, giyimin önemli bir bölümünü oluşturduğunu görmekteyiz. Kadınlar ekonomik durumlarını başlıkları ile göstermişlerdir. Başlıklar kadının hem bankası, hem kasası

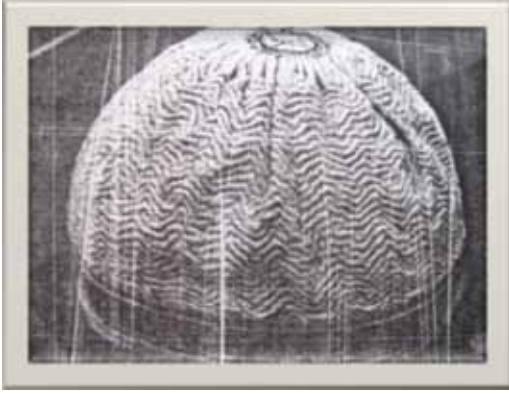
olmuş. Kadın, başlığının gücü ile orantılı olarak kendisini aile ve toplum içerisinde güçlü hissetmiştir. Baş süslemesi olarak altın, gümüş, elmas, inci, zümrüt, yakut gibi kıymetli taşlar ile süslenmiş başlıklar, tepelikler, tokalar, taraklar, firketeler, alınlıklar, yanak döğenler, saç üstü süslemeler kullanmıştır. Maddi durumu ölçüsünde altınların sayısı 10 ile 500 arasında değişmiştir. Bu altınlar ailede ihtiyaç oldukça baştan birer birer sökülerek kullanılmıştır. Başlıklar banka olarak kullanılmayan yanı sıra kıymetli eşyaların (Tabanca, para vs.) saklanması için fesin içi kasa olarak da kullanılmıştır. Bu süslü başlıklar üzerinde, yine kenarları altınlar ve ya kıymetli oylar ile süslenmiş örtüler kullanılmıştır.

Günümüzde Anadolu’da bu altınlı başlıkların yerine gümüş ve gümüş kaplama olanlarına halen rastlanmaktadır. Çok özel başlıklar müzelerimizin koleksiyonlarını zenginleştirmektedir.

Türk kadınının giysi ve baş süslemeleri, yüzyıllar öncesinde de dikkat çekmiştir. XVIII. yy ‘da saray kadınları, üzeri elmas, zümrüt ve yakut gibi kıymetli taşlarla süslü başlıklar kullanmışlardır. 1717 yıllarında İstanbul’a gelen İngiliz elçisinin eşi Lady Montegu, İngiltere’deki yakınlarına yazdığı mektuplarında; Türk kadınlarının giydikleri başlıkların inci, elmas, zümrüt gibi taşlarla süslenildiğini, çok sayıda örülen saç örgülerine, incili kurdeleler takıldığını belirtmiştir. (Görgünay,1992)

Anadolu’da kadın baş süslemesinin hazırlanması, süslenmesi ve bağlanması, sanatın en üst göstergesi olduğunu kanıtlayan küçük bir tören şeklindedir. Terlikler, fesler, altınlar, gümüşler, boncuklar, takılar, tüyler, rengârenk boyalı örtüler ile sonsuz güzellikte ince zevk ve sanat ürünleri olarak ortaya çıkmaktadırlar. Bazı bölgelerde gelin olacak genç kızın veya yeni evlenmiş gelinin başına ilk kez kadın başlığı bağlanacağı gün misafirler davet edilerek özel tören yapılır. Bu törene baş bağlama töreni adı verilir ve Anadolu’da evlenen gençler için başlarını bağladık deyimi hala kullanılır.

Genç kız evlenmeden önce başını kız başı olarak süsler. Evlilik töreninde rengârenk örtüler; tüyler, kırmızı duvak, takılar ve aynalar ile süslenir. Düğün töreninden sonra gelinin başı yine tören ile kadın başı olarak bağlanır, kâkül ve zülüfler kesilir. Düğün töreni ile, fesi kullanmaya başlayan kadın, ömrünün sonuna kadar bu fesi kullanmaya devam eder. Bazı kişiler gece yatarken de fesi başından çıkarmaz. Fesler sıkıştırılmış keçe, genellikle fötr olduğu için başı oldukça sıcak tutar. Bu sıcaklığa alışan kişiler fes çıkarıldığını-

Fot.1- Kızılcahamam Ankara İlindeki Türk Kadın Başlıkları (1987)

Fot.2- Kızılcahamam

Fot.3- Kızılcahamam

da sıcak-soğuk dengesinin bozulması sebebiyle baş ağrısı ve ya gözlerde görememe gibi rahatsızlıklar yaşanabilir. Gece gündüz devamlı kullanılan bu başlıklar süslenmek amacı ile kullanılırken, aynı zamanda da temiz olması gerekir. Fötr is-tendiği zaman yıkanabilen malzeme değildir. Kadınlarımız; güzelliğin sembolü olarak, özenle kullandıkları başlıkların, saçlarından yağlanmaması ve terden kirlenmemesi için fesin içine yıkanabilen kumaşlardan yapılan terliklerle kullanmış-lardır. Terlikler başlığın içinden giyilmesine rağmen oldukça süslüdür. Takke şeklinde hazırlanmış olan bu başlıklar ameri-kan ve ya patiska gibi yıkanabilen kumaşlardan yapılır. Bazen

dikdörtgen kumaşın arka dikişi baş ölçüsüne göre dikildik-ten sonra tepe ortası büzülerek toplanır. Bazen de tepeye ayrı bir yuvarlak parça oturtularak baş çevresi ve tepe parçasından oluşan iki parça ile birleştirilir. Ciğerdeldi ile birlikte kana-viçe işlenmiş, su büzgüsü ile süslenerek baş çevresi ve tepe ortası işlenmiş olanları bulunmaktadır.

Günümüzde başlık kullananların sayısı oldukça azalmış durumda olduğu için başlık içi giysisi olan terliklere ulaşabil-mek oldukça güçtür. Terlik örneklerinden, Gazi Üniversitesi Ülker Muncuk Okçuoğlu Müzesinde bir adet bulunmaktadır. Envanter numarası 46 olan bu terliğin yüksekliği 20cm, baş çevresi 55cm'dir. Bu eser el tezgâhında dokunmuş olan krem rengi pamuklu dokumadır. Üzerinde turuncu iplik ile kana-viçe olarak üçgen motifler işlenmiştir. Üçgenlerin aralarına bir ton koyu turuncu renk ile ciğerdeldilerden yapılan küçük daireler serpilmiştir. Tepe kısmı ayrı bir kumaştan daire şek-linde dikilmiştir. Üzeri işlemsizdir. (Fotoğraf 4)

Fot.4- Ülker Muncukokçuoğlu Müzesi

Baş süslemesi olarak iki çeşit süsleme bulunmaktadır. Birisi doğrudan başa sarılarak, diğeri fes, arakçın, rakçin, hotoz gibi önceden hazırlanmış ve süslenmiş fes şeklindedir. Eskiden her kadının mutlaka bir fesi, kırk yemenisi, küpesi, incisi, göğüs altını, altın ve ya gümüş kemeri ve bilezikleri bulunurdu.

Süslemeye; başından başlayan kadın için, baş süslemesi, bütün işlerinden önce gelir. Kadın sabah kalkar kalkmaz ba-şını süsler sonra aşına ve işine devam eder. Baş süslemesinin önemli parçası olan terliklerde aynı özenle süslenerek hazır-lanmış ve aynı özenle kullanılmıştır.

Kaynakça

- Araz, Nezihe. Türkmen Kadınlarında Baş Süsü. Ankara. 1986
- Araz, Nezihe. G.UMAY,N.TAN,K.TOYGAR,E.ÖKSÜZ.21.Yüzyılın Eşiğinde Örf ve Adetlerimiz. Ankara. Türk Kültürüne Hizmet Vakfı Tar-la. 1985
- Arseven, Celal Esad. Sanat Ansiklopedisi. İstanbul. 1947
- Aslanapa, Oktay. Türk Sanatı. İstanbul. 1986
- Balaman, Alırıza. Ankara Köylerinde Örencikte Meydana Gelen Kültür Değişimleri. Ankara
- Örnek, Sedat Veyis. Türk Halk Bilimi, Ankara, 1977.
- Özbel, Kenan. Anadolu Kadın Kılık-ları. Ulus Basımevi, Ankara, 1949

Azerbaycan Halk Oyunlarının Kültürel Bellekte Yaşatılması

Dr. Arzu MAMMADOVA

QAFQAZ Üniversitesi , Pedagoji Fakülte İbtidai Sınıf Müellimliyi Bölümü

Abstract

Showed Yalli dancers in illustration on the Gobustan stones situated in Azerbaijan give us proofs on celebrating holidays and ceremonies here B.C. Figures and behaviors related to those ceremonies painted on stones and caves, next handed down by generation in embroider and clothes. As it is, it was kept to our time.

The aim of celebrating such holidays was to be around the community not only for joy and sorrows but the colored clothing shows the rich cultural value in this society as well as.

Holiday entertainment, wedding funs and other traditions in national culture Azeri's was significant and still exciting in our days. Since times entertainment and ceremonies as well as clothing had a various functions. Clothes besides the human needs implied the distinguished social range and look beauty. Dressed clothes in national celebration and ceremonies differed distinguish features with fashion draperies, colors and accessories.

Women dresses in ceremonies and wedding-parties remained masquerade as they sew colored carpets and kilims.

Carpets, kilims and other embroider the essential part of such ceremonies. They give beauty everywhere – inside walls, in ground, in balconies, but everywhere as hot atmosphere. Sometimes such type's ceremony appears in sew composition.

Information includes significance sew with provincial national games, dancing human figures in carpet and kilims, searched stylized motives meanings and supported by visual objects.

Key words: *azerbaijan national dances, clothes, carpet and kilims, motives*

Özet

Azerbaycan'daki Gobustan kayaüstü resimlerinde 'yalli' oynayan insanların tasvir edilmesi hala milatdan çok önceleri bu topraklarda ritüellerin, şenliklerin yapılması hakda bize önemli ipuçları vermektedir. Bu şenlik ve ritüellerde yapılan figurlar, hareketler kayaüstü ve mağaralarda çizilerek dile getirilmiş ve süregelen zamanla da dokuma ve kumaşlarda yer alarak nesilden nesile aktarılmıştır. Böylece kültürel değerler günümüze dek yaşatılmıştır.

İnsanlarda bu şenliklerin yapılma amacı, toplumsal olarak bir arada bulunma, sevinç ve kederi paylaşma fonksiyonlarından öte ayrıca bu törenlerde giyilen kıyafetler de renk anlamı itibarile zengin kültürel değerlerin belleklerde yasatılmasına vesile olmuştur.

Halk kültüründe bayram eğlenceleri, düğün şenlikleri vs. gibi farklı törenlerin yapılacağı günler çok önemliydi, günümüzde de önemini korumaktadır. Süregelen zaman içerisinde eğlence ve törenlerde giyilen kıyafetler de farklı fonksiyonlar taşımaktaydı. Şöyle ki, kıyafetler artık gereksinim olmaktan öte sosyal statü ve diğerlerinden daha güzel görünme gibi önemli özellikler de kazanmıştır. Halk şenliklerinde, düğün törenlerinde ve merasimlerde giyilen kıyafetler özenle seçilir,

moda olan kumaşlar, renkler ve aksesuarlar kullanılmaya çalışılırdı.

Düğün törenleri ve şenliklerde kadınların giydikleri kıyafetler bir renk cümbüşünü hatırlatıyordu. Tıpkı dokudukları renkli halı, kilim dokumaları gibi.

Halı, kilim ve diğer dokumalar bu tür şenliklerin vazgeçilmez eşyalarıdır. Bazen duvarları süsler, bazen yerlerde, çimlerin üstünde, kimi zaman da eyvanlarda kendini belli eder bu dokumalar. Buldukları mekanlara ayrı bir renk bir sıcak hava veriyorlar. Bazen de bu tür şenlikler bir kompozisyon olarak konu edilip dokumalarda karşımıza çıkarlar.

Bildiride Azerbaycan yöresel halk oyunlarında dokumaların önemi, halı-kilimlerde dans eden insan figürleri ve stilize edilmiş motiflerle anlatımları araştırılmış, görsel malzemelerle desteklenmiştir.

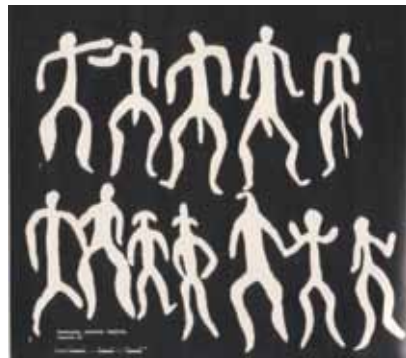
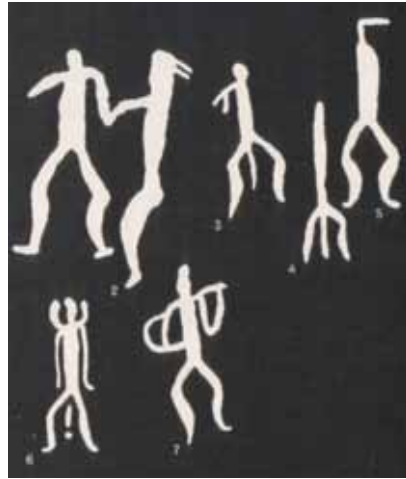
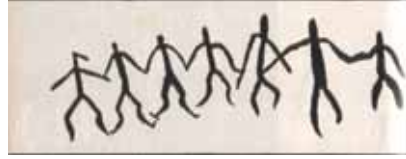
Anahtar kelimeler: Azerbaycan halk oyunları, kıyafetler, halı-kilim dokumaları, motifler.

Görsel sanat disiplini topluma ve kültüre kendi özgün katkısını yapmakla birlikte birbirleriyle olan ilişkileri dolayısıyla, insanların hayatında sanat kavramının tek başlarına üretebileceklerinden daha fazlasını üretmeleri yetisini onlara kazandırır. Bu anlamda, halk oyunları da kültürlerin yaratılması ve uygarlığın yapılandırılmasında değerli rol oynar. Çünkü içinde yaşanan ya da başkalarının yaşadıkları toplumlara saygı, halk sanatının ve diğer sanatların bu toplumlar üzerindeki etkilerinin farkında olmakla gelişir.

Sanatın tarihi onu üreten insanların tarihidir. Sanat olgusunda doğal ve içgüdüsel yönelmeler yanında, toplumsal ve kültürel etkiler de vardır. Her çağ ve dönemin sanat, kültür ve toplum özellikleri belirlenmeye çalışılır ve belgenir. Günümüzün ve geçmiş dönemlerin sanatları müzeler ve farklı etkinliklerle tanıtılır. Bu bağlamda, Azerbaycan'daki Gobustan kayaüstü resimlerinde 'yallı-halay' oynayan insanların tasvir edilmesi hala milattan çok önceleri bu topraklarda ritüellerin, şenliklerin yapılması hakkında bize önemli ipuçları vermektedir. Günümüzden 5.000 - 40.000 yıl öncesine ait bu kayaüstü resimleri Bakü'ye

60 km mesafede olan Gobustan milli parkında bulunuyor. 40.000 yıl öncesi, insanlığın taş devrini yaşadığı çağdır. O çağdan kalan her eser insanlık için çok değerlidir. Kayalara çizerek başlattıkları iletişim, yazının bulunmasıyla hızlanarak devam etmiştir.

Gobustan Büyük Kafkas Dağları silsilesinin güney doğusunda ve Abşeron yarımadasının batısındadır (Harita1). Tarihi çok eski dönemlere ait

Resim 1; 2; 3; 4: Gobustan kayaüstü resimleri.

olan Neolit, Tunç, Demir Çağı ve Orta Çağ'a tarihlendirilen kayaüstü resimleri ile bilinen bu bölge 2007 yılından itibaren UNESCO tarafından Dünya Kültür Mirası Listesine dahil edilmiştir. Arkeolojik araştırmalar sonucunda tahmini olarak 750 taş üzerinde farklı işaretler ve resimler belirlenmiştir. Gobustan kayaüstü resimlerinde Azerbaycan'ın günümüzde de ifa edilen "Yallı" oyununu hatırlatan tek ve grup halindeki ayinlerini, tören ritüellerini yansıtan çizgilerle de karşılaşmak mümkündür. (Resim 1;2;3;4.). Büyük bir ihtimalle bu törenler güneşe, aya, ateşe, suya tapmak amacı ile ritüeller şeklinde yapıldı. Bir sanat ustalığı yoktu. Günlük uğraşları; hayvanları izleme, kovma, tutma, çarpışma ve oyun hareketleri çizgisel olarak kayalara resmedilmiştir.

İnsanlarda toplumsal şenliklerin yapılma amacı, toplum olarak bir arada bulunma, sevinç ve kederi paylaşma fonksiyonlarından öte zaman geçtikçe bu törenlerde giyilen kıyafetler, kullanılan süsler ve malzemeler zengin kültürel değerlerin belleklerde yasatılmasına vesile olmuştur. Arkeolojik kazılardan çıkan süs eşyaları da bunu ispatlamaktadır (Resim 5).

Resim 5. Mingçevir kazısından, m.ö.V-III.yüzyıl. Azerbaycan.

Halk oyunları, Azerbaycan ve diğer bütün ülkelerin geçmişini ve kimliklerini, adetlerini, gelenek ve göreneklerini, folklorunu görsel olarak anlatan, bunu musiki ve dans kalıpları içinde unutulmamasını sağlayan, en önemlisi yaşayan ve yaşatılması gereken materyallerdir. Görsel sanatın en yayılmışlarından biri hiç şüphesiz regs sanatıdır. Regs kelimesini ilk defa büyük Azerbaycan şairi Nizami Gencevi XII. yüzyılda kullanmış, oyun ve regs kavramını birleştirmiştir. Regs sanatı eski tarihe mal olmuş, gelişerek insanların hayat tarzının, estetik zevkinin ayrıl-

maz bir parçası olmuştur. Bu ise güzellik, zariflik, sevinç, halk adet ve ananeleri demektir.

Halk müzikleri dövüş ruhlu, lirik, halkın istek ve arzularını ifade eden musikiler olarak nesilden nesile geçerek zenginleşmiş ve regsler de bu zeminde yaratılarak geliştirilmiştir.

Azerbaycan toprağında anlamlı, kahramanlığı anlatan, oynak ritimli regsler halk şenliklerinde, düğün merasimlerinde, bayramlarda oynanır ve yaşatılır. “Yallı”, “Gülüm ey”, “Cehribeyim” günümüzde dahi oyun karakteri taşıyan regslerdendir.

Azerbaycan regsleri “Şalako”, “Uzundere”, “İnnabı” halkımıza özgü regslerdir. Azerbaycan halkı regs etmeyi severler ve bunu toylarda (düğünlerde), el şenliklerinde, merasimlerinde sık sık gösterirler.

Azerbaycan düğünü aralıksız devam eden müzik, oyun ve regslerden oluşur. Mevsim şenliklerinde kızlar şarkılar söyler, regs ederler. Regsler oyun karakteri taşır. Erkekler de ırmak, dere kenarlarında, meydanlarda “Novruzu”, “Yeri yeri”, “Ondörd”, “Mirzeyi”, “Uzundere”, “Vağzalı” vs oynarlar.

Oyun tamaşası ve birleşik yapıtlı regs sahneleri Azerbaycan halk oyunlarında özel yer tutar. En geniş yayılmış oyunlardan biri de pehlivanların gösterilerini, kuvvet sınamalarını, topuz veya mil denilen ağır çekiçleri yukarı kaldırarak Cengi musikisi ile oynadıkları “Zorhana” oyunudur. Bu oyuna Şeki bölgesinde “Zencir tokmağı” da derler. Eskiden topuz yerine ağır zincir ve taş kullanılırdı. Taşları yukarıya atıp tutarak maharet gösterirlerdi. Oyunlarla yarış yapılırdı. “Köroğlunun gaytarması”, “Mısrı”, “Pehlavanı” gibi musikiler ile pehlivanlar güreşe özgü el-kol hareketleri yaparlardı.

Eskiden toy- düğün meclislerinde seçilen istidatlı erkek ve kız çocukları tecrübeli regs ustaları tarafından yetiştirilirdi. Dönemin kadın reggaselerinden Zehra Muhtar kızı Gasımova çok ünlü idi. Karabağ bölgesinde de reggaseler olmuştur. Sona Hanım saz çalar, okur ve oynardı. 1890’lı yıllarda Şuşa’da meşhur tar üstadı Sadıkcın musigi ansambli kurdu. Gösterilere iki tane de reggase eşlik ederdi. Milli giysileri ile ve regs sırasında bıçak, kılıç ile sergiledikleri beceri ve maharetleri izleyenler tarafından çok beğenilirdi. Onların en yayılmış ünlü regslerinden biri “Heyratı” idi. Bu regs iki bıçak ile ve vücudu, kolları değişik biçimlerde hareket ettirerek ifa ediliyordu.

Halk arasında “Ceyran bala”, “Vağzalı”, “Mirzeyi”, “İnnabı”, “Gazağı”, “Enzeli”, “Uzundere”, “Terekeme”, “Turacı”, “Alma”, “Lale”, “Desmalı” gibi oyunlar beğeni ile izlenir, insanların yaddaşında kendine yer eder.

1936 senesinde Bakü’de ilk defa profesyonel artislerin katılımıyla Azerbaycan Halk Regsleri

ifa edildi ve bu topluluğa Azerbaycan Devlet Regs Topluluğu ismi verildi.

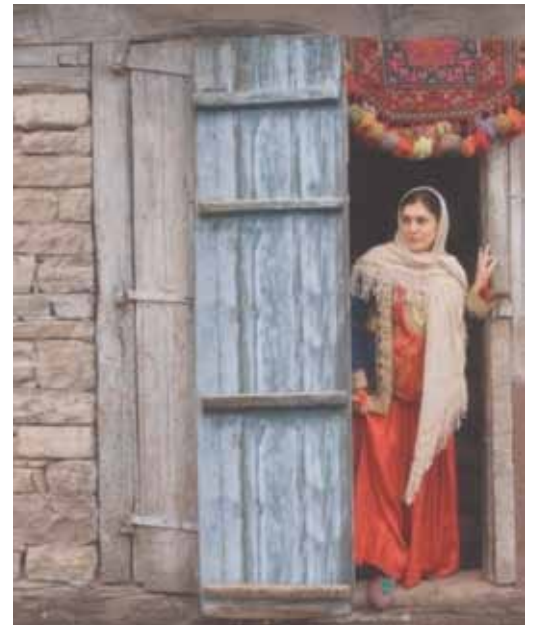
İlerki tarihlerde “Toy”, “Bir bağçanın çiçekleri” kompozisyonları ile Sovyetlerde yaşayan diğer halkların oyunlarından ibaret bir gösteri oluşturuldu. Bu repertuara Azerbaycan, Gürcü, Ukrayna, Özbek ve diğer regsler de dahil edildi.

Bazı gruplara halk toplulukları ismi verildi. Bakü’de “Celale”, “Benövşeler”, “Bahar teraneleri”, “Hazar”, “Azerbaycan”, “Bayram olsun” gibi regsler silsilesini ortaya çıkardılar.

1970 yılında Bakü’de Azerbaycan halk oyunlarını daha geniş bir kitleye ulaştırmak amacı ile yeni Devlet Regs Topluluğu kurulmuştur. Ayrıca Devlet Opera ve Bale toplulukları da eserlerinde halk oyunlarına yer vermiş, onların daha da gelişerek yaşatılmasına ön ayak olmuşlardır. Eski regs melodi ve formları zaman içinde ifacıların fantazileri, adet ve ananelere bağlı olarak değişikliğe uğramış, yeni karakterler edinerek nesilden nesile geçmiştir.

Azerbaycan halk oyunlarında dans eden kendini beğenir ve kendisi için regs eder. Ruhunda kuvvet, mertlik ve kahramanlık yapısı vardır.

Halk kültüründe bayram eğlenceleri, düğün şenlikleri, bağ bozumu vs. gibi farklı törenlerin yapılacağı günler çok önemliydi, günümüzde de önemini korumaktadır. Bu merasimlerde en güzel elbiseler giyilirdi ve bu gelenek günümüzde de devam etmektedir. Süregelen zaman içerisinde eğlence ve törenlerde giyilen kıyafetler farklı fonksiyonlar taşımışlardır. Şöyle ki, kıyafetler artık gereksinim olmaktan öte sosyal statü ve diğerlerinden daha güzel görünme gibi önemli özellikler kazanmıştır. Halk şenliklerinde, düğün törenlerinde ve merasimlerde giyilen kıyafetler özenle seçilir, moda olan kumaşlar, renkler ve aksesuarlar kullanılmaya çalışılırdı. Evden dışarıya çıkarken mesela çeşmeden su getimeye giderken bile kızlar, gelinler giyimlerine özen gösterirlerdi (Resim 6).

Düğün törenleri ve şenliklerde kadınların giydikleri kıyafetler bir renk cümbüşünü hatırlatıyor. Tıpkı dokumaları renkli halı, kilim dokumaları gibi. Dokuma, geçmişinin çok eskilere dayanması, çeşitliliği ve sanat değeri taşıması, gelenek ve göreneklerimizden kuşaktan kuşağa aktarılması ve geliştirilerek devam ettirilmesi nedenlerinden dolayı halk kültüründe seçkin bir yere sahiptir (Resim 7).

Geçmiş kendiliğinden oluşmaz, kültürel yapının ve temsilin sonucudur; halkın yaddaşında beklentiler, umutlar ve hedeflerle desteklenir ve şimdiki zamanın çerçevesi ile biçimlendirilir. Kültürel bellek biyolojik olarak devredilemediği için, kuşaklar boyunca kültürel olarak canlı tutulması gerekir. Bu, anlamın kaydedilmesi, canlandırılması ve ifade edilmesi, yani kültürel bellek tekniği ile yapılır. Bu tür kültürel bellek tekniğinin işlevi, sürekliliğin ve kimliğin devamının sağlanmasıdır. Bu anlamda Dokuma sanatı yüzyıllar boyu konuşma dilini motif ve renklerin ifade ettiği sessiz bir iletişim aracı olmuştur. Düşüncelerin simgeler yoluyla sistemleştirildiği dönemlerde dokuma, bugün olduğundan farklı bir anlam taşımıştır. Dört tarafının bordürlerle kapalı oluşu, doğal olarak halının, kapalı, farklı, özel bir yer olarak kurgulandığını düşünmemizi gerektirir. Bu özel yer aynı zamanda halk oyunlarında da duygu ve düşünce ürünlerinin mekanı ve aynası olmakta, içerdiği semboller nedeniyle de bir kültür laboratuvarı özelliğini taşımaktadır.

Halı, kilim, cecim, zili, verni gibi el dokuma ürünleri bu tür şenliklerin vazgeçilmez eşyalarıdır. Bazen duvarları süsler, bazen yerlerde, çimlerin üstünde, kimi zaman da eyvanlarda kendini belli ederler. Buldukları mekanlara ayrı bir renk bir sıcak hava veriyorlar. Bazen de bu şenlikler bir kompozisyon olarak konu edilip dokumalarda karşımıza çıkarlar (Resim 8; 9).

Resim 8. Garabağ Halısından detay. 20.yy

Resim 9."Lempe" halısından Garabağ. detay. 20.yy.Garabağ

Halı dokumaları bir toplumu meydana getiren tüm kültür öğelerini üzerlerinde taşırlar, yani tüm bu öğeleri yansıtan kültür aynalarıdır. Çok üstün bir dokuma tekniğine sahip olmasının yanı sıra, tarihi bir belge niteliği de taşımaktadır. Şöyle ki, şenlik ve ritüellerde yapılan figürler, hareketler, kayaların üzerlerinde ve mağaralarda çizilerek dile getirilmiş ve süregelen zamanla da dokumalarda yer almıştır.

Geçmişin en çarpıcı görsel anlatımları, kültürel mirasımız olan halk oyunları nesilden nesile aktarılan kültürel değerlerden biri olarak günümüzde yaşatılmıştır.

Azerbaycan'da Geleneksel halk oyunlarının, örf-adetlerimizin unutulmaması ve yaşatılması amacıyla genç nesle her türlü imkanlar tanınmaktadır. Öğrencilerin okullarda, üniversitelerde eğitimin yanı sıra derneklerde ve kulüplerde kültürel alanda da gelişimleri sağlanmaktadır (Resim 10; 11; 12; 13).

Halk oyunlarının yardımıyla insanlık tarihinin belli bir zaman dilimindeki anları paylaşılabilir, geçmişi anlamamıza birçok katkı yapar. Bu oyunlarla gerçekleştirdiğimiz bir yaşantı, deneyim farklı duyguları ortaya çıkarır, hayal kurmayı canlandırır. Eski çağlarda yaşayan insanları bilmemize ve anlamamıza yardımcı olurlar. Bu tür ifade araçları bizi geçmişte yaşamış insanlarla ve sonsuz üsluplar, semboller, kavramlar,

algılar ve duygularla karşı karşıya getirir.

Geleneksel kültür değerlerimiz arasında ayrıcalıklı bir yere sahip olan halk oyunlarımızı tanıtmak ve anlatmak, teknolojinin, kitle iletişim araçlarının hızla geliştiği, egemen olduğu bir çağda gençlere geleneklerimizi, değerlerimizi hatırlatmak ve sahip çıkmalarını sağlamak insanlık görevimizdir.

Kaynakça

Kitaplar:

Ceferzade, I.M.(1973), Gobustan gayaüstü resimler, "Elm" nesriyatı, Bakı.

Muradov, V.,(2008), Azerbaycan Xalçası, Elm, Bakı.

Ateş, M.,(1996), Mitolojiler Semboller ve Halılar, Symbol Yayıncılık, İstanbul.

Dergiler:

Kovrı Tradisiya- Azerbaycan Xalçası- o sekretax kovrotkaçestva, BAKU, No:5, sentyabr-oktyabr 2008, , sayfa 40-49, Moskva 'Media- Lend'

Kataloglar:

Academy of Sciences of the Azerbaijan SSR Museum of History of Azerbaijan,

Jewelry Monuments of Azerbaijanian Material Culture 5.

Kupferschmiedearbeiten Aus Aserbaidshan, Vnestorgizdat, 1989, Izd.No: 1009p/4

Resim 10; 11;12; 13 : Azerbaycan Qafqaz Üniversitesi öğrencilerinin Bahar Şenliği etkinliğinden fotoğraflar.

Sevgilimsin

Okutman Hasan YAZICI

Sakarya Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü, Adapazarı

Özet:

Sevgilimsin, aşk pergelisiyle çizilmiş bir gönül dalgası, düşünce kumsalıdır. Görüşler, lirik, epik, didaktik bir yaklaşım ve duygu ve zekâ ile işlenmiş. Her kesime, her kuşağa köprü kurulmuş. Hayatın içindeki her şey şiirleştirmiş. Kalıpsız bir düzene, yeni açılımlara sahip. Yaşayan Türkçenin birleştirici kanatları çırpılmış. Mahalliden millîye, millîden evrensel ulaşma yolunda hoş bir sesleniş.

Abstract:

You are my darling which was drawn a wife of desire with passion's pair of compasses and a shore of idea. Opinions have been cultivated with a lyric, epic and didactic approach, emotion and intelligence. Each people of section and generation has been connected each other with the bridge which is language. Everything in the life has been become a poetic quality. It has a shapeless system and new aspect. The unifying wings of the living Turkish have been taken wing from local to national and from national to universal that it is a nice calling out to reaching in the way.

Anahtar Kelimeler

Sevgilimsin, Kıbrıs, Leningrad

Key Words

My darling, Cyprus, Leningrad

Ataol Behramoğlu'nun Sevgilimsin adlı şiir kitabı üç bölümden oluşuyor. Kitaba adını veren Sevgilimsin bölümünde aşk şiirleri yer alıyor. Kıbrıs Günlükleri ve Leningrad 1988 bölümlerinde ise şairin Kıbrıs ve Leningrad gezilerinin uyandırdığı duygular, düşünceler, görüşler işlenmiş. Kitap ilk ve ikinci bölümde sekizer, üçüncü bölümde ise dört olmak üzere toplam yirmi şiir-

den meydana geliyor. "Güller, Matematik" başlığı ilginç. II. Bölümde ise başlıklar Roma rakamı ile konmuş.

Behramoğlu, toplumsal, estetik bağlantısıyla dikkat çekiyor. Entelektüel özelliği öne çıkıyor. Her kesimden, her kuşaktan okurlarla bağ kurmasını bilmiş.

İnsan hayatını ilgilendiren her şeyi şiirin alanı içine sokmuş. Şiirin Toplumsal ve bireysel hayatta bir karşılığı bulunuyor. Sözleri düşüncenin şiire tercümesi değil bir duygunun şiirde karşılığını bulmasıdır. Hayata, şiire karşı incelikli ve naif bir duygu içinde. Yaşadığı ürpertiye, heyecanı hissettiriyor.

Bazı şiirleri yaşantısıyla örtüşüyor. Bazı şiirleri lirik bazıları ise tamamen zekâyla yazılmış şiirler. Hiciv, siyasî yergi türü şiirleri var. Yer yer son derece didaktik. Toplumsal konulu şiirlerde epiklik görülüyor. Toplumsal konunun kendisinde oluşturduğu etkiye duygusal karşılık vermektен çok aklın öne çıktığı epik yaklaşım ağır basıyor. Ancak Sevgilimsin'de lirizm ağır basıyor.

Kalıpları yok. Şiirlerinin kendi içinde bile kalıpları yok. Bir şiir öbür şiire benzemiyor. Ancak bütün şiirlerin kendi aralarında içinde kan bağı var. Yapısal bir bütünlük görülüyor. Sağlam bir düşünsel, duygusal, yapısal bütünlüğü, sağlam bir dokusu var. Şiiri bir disiplin duygusuna sahip.

Derin düşünceleri şiir olmuş, felsefe sınırtmıyor. Dilin imkânlarından büyük ölçüde yararlanmış. Yaşayan, sade, temiz bir Türkçeyi yakalamış. Şiirini hayatın, yaşayan dilin içinden çıkarmış. Yaşayan dille ve hareket hâlindeki hayatla kuvvetli bir ilgisi var. Türkçemizin başına örülen çorabı,

öztürkçecilik adına işlenen cinayetin nelere mal olduğunu görmüş, dil kaitilleriyle aynı safaya düşmemiş. Tayfacı bir eğilimden ziyade farklı kişilikleri birleştirici özellikte. Anadili bütün güzelliği ile şiirlerine aktarmış. Tam manasıyla sahibinin ağzında ökselenmeden kullanılmanın bütün rahatlıklarını taşıyor. Tarihsiz, musikisiz, zevksiz ve uydurma kelimelere iltifat etmemiş. Ancak anımsamak (s. 10), sözcük (s. 13), yaşam (s. 18), olanaksız (s. 31) gibi birkaç yumuşak sayılabilecek uydurma kelime kullanmış. Bazılarınca eskimiş gibi gösterilerek dilimizden atılmaya çalışılan pek çok kelimemizi yürek sıcaklığıyla kullanmış. Onların en az vatan kadar bizim olduklarını ortaya koyuyor: cami (s. 33), minyatür (s. 30)

Bazı kelime ve ifadeler kültürel malzemenin yabancı, Rum-Yunan, Rus, insanî boyutunu, özelliğini ortaya çıkarıyor: Venüs (s. 23), Kyrenia, Kibele (s. 28), Salamis, Mesarya (s. 32), İkiz Kiliseler, Notre-Dame (s. 30), Andri Constantin (s. 31)

Geçişken kültürel açılım bazı mısralarda karşılaştırmalı olarak ifadesini bulmuş:

Aleksandr Sergeyeviç Puşkin
Bizim Orhan Veli'yi anımsatıyor (s. 39)

...

Ve okur Yevgeni Onegin'i

Ama ne Rumeli Hisarı'nı
Duyacak ne Orhan Veli'yi (s. 40)

Bir büyük bütünün parçası olduğunu ilk ağızda ifade eden mahalli unsurlar, mahalli kelime ve deyimler kullanmış. Mahalli söyleyişler farkında olmaksızın günlük dilimize girivermektedirler. Mahalli tabir olarak birkaç örnek kullanılmış: Fesleğen-feslikan (s. 34), çahohbili, bacı (s. 41)

Az kelimeyle çok şey ifade etmek için sekiz deyim kullanılmış: dilimde tüy bitiyor (s. 10), yorgun düşmek (s. 11), kurban olarak (s. 45), alt edip (s. 13), sonradan görme (s. 34), miras kalmak, delikanlı (s. 42)

Deyimler oldukları gibi ve normal sayılabilecek müdahalelere başvurma, değiştirme yolu tutularak kullanılmış.

“Orduya sadakat namusumdur”

“Bir Türk dünyaya bedeldir” (s. 29)

vecizeleri peşpeşe birer mısra halinde kullanılmış. Böylece vecizelerin anlatım özellik ve değerlerinden faydalanılmış. Fikre derinlik kazandırılmış, mana desteklenmiş

Tabela ifadelerine yer verilerek anlatım çeşitliliği boyutlandırılmış:

“Askerin durağı Ispartalı Ali”

“Askerî ve hediyelik eşyalar”

“Askere yüzde otuz indirim” (s. 25)

Suni olarak yapılmış bir şiir sanatı görülüyor. Sevgilimsin şiirinin dört bendinin birer mısralarının ilk kelime-

lerini oluşturan “Sevgilimsin” hitabı, tekrarı sevginin, aşkın, içten, tabii sıcaklığını yumuşak bir şekilde hissettiriyor. Okşayıcı bir şekilde kullanılmış.

Sevgilimsin, kim olduğunu düşünmeye vaktin yok,..

...

Sevgilimsin, ak dişlerini öpüyorum,..

...

Sevgilimsin, boğuk aşkım,..

...

Sevgilimsin, arasına bir kâğıt koyup erteliyoruz aşkı (s. 9)

Hoşça kal, Puşkin, kardeşim (s. 40) mısrası aynı özelliğe sahip aralıklarla aynı sözün tekrarını anlamın sürekliliğini ve derinliğini hissettiriyor. Ayınlerdeki ritmik hareketini çağrıştırıyor. Ritim ve ahenk duygusunu sürükleyici bir rol oynuyor. Şair tekrarın çeşitli şekillerini kullanarak zengin bir musiki oluşturmuş:

Kendi ruhum için kendi rüzgârım için kendi kederlerim için

...

Bir arka odada müzik dinlerken, akşam ruhunu dinlerken

...

...

...

...

Bir arka odada müzik dinlerken,..

...

...

...

Bir ...

Bir ...

Bir ...

... (s. 12)

Mısra başlarında aynen veya farklılaştırılmış tekrar unsurları aralıklı olarak kullanılmış. Aynı şekilde mısra içi tekrarlar şiire serpiştirilmiş cümleye yaklaşan bir şekle sahip mısralarla göze de hitap eden bir teknik ortaya konulmuş, Şiir gözle okunan birşey olarak da görülüyor. Dış görünüş, sanat, üslup belirtisi olarak kullanılmış:

Her şeyin her şeyle ilişkili olduğunu biliyorum, bir dolabın açık

kapısı, koridorda bir arya söyleyen kızım, radyonun cızır-

danması, akşamın usulca inişi, bu defter, bugün hasta olu-

şum (s. 12)

“İkiz Kiliseler”den birinde

şiir okudum (s. 30)

Bir kelimenin tekrarından oluşan mısra ve bu mısranın şiir boyunca aralıklı tekrarı tekniği uygulanmış:

Askerler, askerler, askerler (s. 25, 26)

Şiir boyunca bütün mısra başlarında “Beni bir” ifadesi tekrarlanmış (s. 27) Musiki meydana getirilmiş.

Bir bendin farklı şiirlerde küçük farklılıklarla veya aynen tekrarlanması tekniği uygulanmış (s. 27-30, 29-34, 41-42) başka ifade şeklinin aynen veya küçük değişikliklerle bir şiirde kullanılması hoş olmuş.

Peşpeşe gelen iki mısra başında “Ve” kelimesi ile tekrar yapılmış:

Yıldızlar daha parlak

Ve ay daha soğuk şimdiden (s. 15)

Ellerimiz dudaklarımız

Ve aşk bize görür (s. 16)

“ve” ile başlayan mısralar var. Ve’ler pekiştirme rolü oynuyor, derinlik kazandırıyor:

Yıldızlar daha parlak

Ve ay daha soğuk şimdiden (s. 15)

Ellerimiz, dudaklarımız

Ve aşk bize görür. (s. 16)

Aynı şekilde “Ya” “Daha” tekrarlarına başvurulmuş. Ard arda gelen iki mısra içinde “ne” keli-

mesi tekrarlanmış.

Ses yapısının şuurla bir orkestrasyonunun sonucunu tema ile kuvvetli bağlantı sağlanmış. Sakin, belirsiz, ince duygular işlenen şiirlerde verilmek istenen duygu havasına uygun yumuşak, kadifemsi, zevkperest hareketlere refakat eden, hüznü bir intiba uyandırıyor. Mısralardaki r, s, n, z ünsüzleri yan yana gelerek belli atmosferleri destekliyor:

Sevgilimsin, ak dişlerini öpüyorum, aralarında bir mısra gizli

Dün geceki tamamlanmamış sevişmeden (s. 9)

Sözler yorgun düşüp kalıyor yarı yolda (s. 11)

Sözcükler derin sulara batıp çıkıyor (s. 11)

Anıya dönüştü her şey birden

Ağrıta dönüştü aşk (s. 18)

Karşı dağa bakıyorum

Bir ağırlık yüreğimde

Sırlıklam, ter içinde

Uykumdan uyanıyorum (s. 43)

Ahengi, daha doyurucu bir seviyede, birtakım ibare tekrarları ile yakalamış.

Mısra içindeki ses blokları sayesinde kuvvetli bir melodik yapı kurulmuş:

Askerler, askerler, askerler (s. 25)

Söyleyeceği olan bir insanın varlığı değiştirme çabası ile üslup renklenmiş:

Göz denizi yutkunuyor

Ardısıra yitik bir aşkın (s. 15)

Kanatır gibi bir akşamüstü

Öpünce eylül dudaklarımdan (s. 17)

Tepeden tırnağa bir kalptim sanki

Özleyleşle örtülü (s. 17)

Bir aşkın izleri

Yitik ve hiç olmamış

Ve Kıbrıs’ı koyuyorum

Yüreğimin üstüne

Kıvrıyor orada

Acılı bir kelebek gibi (s. 35)

Özellikle teşbih, istiare ve teşhis edebî sanatları yapılmış. Söze güzellik, güç, tesirlilik, canlılık, parlaklık kazandırılmış:

Sözcükler derin sulara batıp çıkıyor (s. 11)

Sözcükler içinde bir sözcük var beni bekleyen (s. 13)

Matematik bir yaz günü kadar güzeldir (s. 14)

Kıbrıs, Venüs’ün ülkesi (s. 23)

Paris’i, bin bir surat Paris (s. 17)

Yaz büyük ve ayıp bir çiçeğe benziyor (s. 10) mısrasındaki teşbih ilginç.
“ “ işareti (s. 29, 32, 39, 41, 43, 46);
- - işareti (s. 39, 41, 42), () işareti (s. 10, 13, 29, 34) şeklinde farklı anlatım yollarına başvurulmuş.

Anlam her yerde net değil. Kapalılık var. Unsurlar arası ilişkiler anlamlı mı anlamsız mı sorusunu düşündürüyor. Çağrışım imkânı mı sağlamış, zorlama ifade güzelliğine, farklılığına anlam feda mı edilmiş tereddüdü uyarıyor:

Yaz beni derin yatağa çekiyor
Ağlıyorum ve diriliyorum yeniden
Yaz bir ölüm uykusu ve bir gece dürtüsüdür.

Serin yıldızlar kuşandığımız (s. 11)
Annemin gülüşü ve bir arka bahçe
Çocuk sesinin içindeki problem ve gül

Dünyanın bir yaz günü dönüşünde
Bir problem bir güle eşit gibidir. (s. 14)

Kesik kesik ifadelerle duygu, düşünce, hayal durakları, basamakları hissettiriliyor:

... kendi kaderim için
... payıma düşen için
... akşamın ruhunu dinlerken (s. 12)
Gözlerimiz birbirine göre
...

Gece tam aşka göre (s. 16)
Beni bir unutuşa
...

Beni bir dağ yoluna
...
Beni bir uçuruma (s. 27)
... hayat denilen şeyi...

...
Bir arka odada... (s. 13)
Bafra, Sipahi, Gelincik... (s. 33)
... kadar... kalıbı kullanılmış:

Bir genç kızın kalbi kadar kırılğan ve onarılabılır.

...
Aşk kadar tanımsız
Ölüm kadar ölümsüz (s. 13)

Sayıp dökerek göz önünde canlandırma yolu tutulmuş:

Paristi, geceydi, gençtim
...
Sarhoştum, ıslaktım, esriktim
Aştan, şiirden, kederden (s. 17)

Peş peşe gelen bentlerin son ve ilk mısraları arasında anlam tezadı yolu ile durum çarpıcı bir şekilde ortaya koyulmuş:

Villalar, villalar, villalar
Yoksullaşma (s. 28)
Çerkez Ali şiirinde hikâye etme tekniği kullanılmış:

Osmanlı'da Meşrutiyet
Rusya'da Bolşevik devrim
Ölüyor genç yaşta Ahmet
Kalıyor Ali'si yetim (s. 42)

Üçüncü şahıs ağzından ifadeye pek az yer verilmiş. Konuşma cümleleri ustaca yerleştirilmiş:

“Anneciğim İstanbul'a
Gidebileceğiz miyiz?” (s. 43)
“Aldırma” diyor gülerken (s. 46)

Cümle yapıları dümdüz değil dalgalı bir sentaksa sahip. Duygunun iniş ve çıkışına göre hareket ediyor. Kurallı cümleden devrik cümleye, soru cümlesinde olumsuz cümleye, birleşik cümleden basit cümleye fiil cümlesinden isim cümlesine kadar hemen hemen bütün cümle çeşitlerini kullanmış. Canlı ve dinamik bir cümle yapısı var. Tema, dil ve cümle münasebeti kurmuş. Fiil cümlesi bolluğu tercihi dinamizmi ifade ediyor. Dışa dönük, toplumdansana, insandan olaylara yönelen konular cümle yapısında hareketlilik olarak ortaya çıkmış.

Güz (sonbahar) çağrışımları ile biten bir aşk ustaca ifade edilmiş:

Göz denizi yutkunuyor
Ardısıra yitik bir aşkın (s. 15)

Fizikî aşkların, cinsî hayatın en özel, gizli ayrıntılarına kadar açılma, şehvet dolu bir aşk sahnesi çağrışımı örtülü cinsellik ifadeleri çok sınırlı ölçüde kullanılmış:

terleyen aşk
Terleyen kasıklar (s. 10)
Kıbrıs, “Köpüklerden oluşan dişiliğin ülkesi” (s. 23) olarak tanımlanmış.
Yarım metrelik topukları üstünde
Geçiyor iri kalçalı bir kadın (s. 39)
Yeni birşey söyleme dürtüsünün doğurduğu, kelime oyunları, ilginç metaforlar ile örülü güçlü, çok parlak, etkileyici, çarpıcı mısralar var:

Günümüzde insan olmanın
Çok ağır bedeli var
Ya parçası olacaksın alçaklığın
Ya seni parçalarlar

Oysa insan olmak
Çoğalabilmektir başkalarıyla
İnsansın, birinin canı yanarken
Senin de canın acıyorsa (s. 44)
Zalimin elinde tutsak
Cahile kurban olarak (s. 45)
Savunmak gerçeği, çoğu kez
Yalnızlığını bilerek (s. 45)
Savunmak gerçeği, çoğu kez
Yalnızlığını bilerek (s. 45)
Toplanıyor ölü arkadaşlar
Herbiri bir yerden gelerek (s. 45)
“Yaşamak görevdir bu yangın yerinde
Yaşamak, insan kalarak” (s. 46)

Kaynaklar
I. Kitaplar
- BEHRAMOĞLU, Ataol, Sevgilimsin, 6. b., İstanbul, Ağustos 1999
- KAPLAN, Mehmet, Tefik Fikret Devir Şahsiyet – Eser, 6. b., İstanbul, Aralık 1998
- AKTAŞ, Şerif, Edebiyatta Üslup ve Problemleri, 1. b., Ankara, Mart 1986
- TAŞ, Songül, Samim Kocagöz Yazar – Eser – Üslup, 1. b., Ankara, 1998
- TURAL, Sadık K., Zamânın Elinden Tutmak, 1. b., İstanbul 1982
- YILDIZ, Saadettin, Arif Nihat Asya'nın Şiir Dünyası, 1.b., İstanbul, 1997

II. Makaleler
- CELÂL, Metin – Özer, Adnan – Öztoprak, Hasan, Ataol Behramoğlu, E Aylık Kültür ve Edebiyat Dergisi, Sayı: 16, Temmuz 2000, İstanbul
- KAYIHAN, Hasan, Karakoç'un Şiirlerinde Dil ve Ses Unsurları, Doğu Edebiyat, Sayı: 20, Kasım 1983, Ankara

Ankara Estergon Kalesi Etnografya Müzesi'nde Yer Alan Geleneksel

Kadın Takılarının İncelenmesi

Araş. Gör. Dr. Pınar TOKTAŞ

Mesleki Eğitim Fakültesi El Sanatları Eğitimi Bölümü

Geleneksel el sanatlarımızdan olan maden sanatı ve içerisinde yer alan takılar diğer el sanatları gibi birer kültürel miras olma özelliği taşımaktadır. Takı; süsleme, biçim ve malzeme üçlemesinin oluşturduğu düzenin yanı sıra gerekli teknik olanaklar ve ustalık kullanılarak ortaya konulan işlevsel kullanım eşyası olarak tanımlanabilir (Arkun, 1985, 14). Bir başka ifadeyle takı; insanların ayak bileği, bel, bilek, burun, boyun, kulak, parmak gibi vücudun pek çok yerine çıplak ya da giyecek üzerine taktıkları değerli maden ve taşlardan yapılmış süs eşyalarıdır (Kuşoğlu, 1994). Süslenme ihtiyacı ile ortaya çıkan takı sanatı, aynı zamanda inanç ve gelenekleri de yansıtmış, insanoğlunun hakim olduğu malzeme yönünde, zevk ve beğeniyle çeşitlenerek, zaman içerisinde değişme ve gelişme göstermiştir.

Takıyı kadın ve erkek takıları olarak ikiye ayırmak mümkündür ancak erkeklerin tercih ettiği takıların kullanım alanları sınırlıdır. Erkekler genellikle takı olarak saat, kol düğmesi, kravat iğnesi, yüzük, kolye ve nadir de olsa bileklik şeklinde tercih etmektedir. (Büyükyazıcı, 2008, 536).

Takılar insan yaşamında özellikle kadın hayatında vazgeçilmez süsleme unsurudur. Geleneksel takı örneklerimiz milli kültürümüzün çok renkli bir bölümünü oluşturmaktadır. Asya'dan Anadolu'ya, oradan batı bölgelere taşınmış olan bu renkli değerler Osmanlı Döneminde zirveye ulaşmıştır. Tarihsel başlangıcı Hunlar dönemine kadar dayanan Orta Asya ve Anadolu uygarlıkları, birbirleriyle etkileşerek zengin bir kültür ve sanat sahası oluştururken, geçtikleri ve yaşadıkları yerlerde kültür izlerini bırakmışlardır (Özbağı ve Ülger, 2010, 310).

Araştırmamıza konu olan Estergon Kalesi Etnografya Müzesi'nde yer alan geleneksel takılar geleneksel kadın takılarının güzel örneklerini barın-

dırmaktadır. Keçiören Belediyesi Estergon Türk Kültür Merkezi bünyesinde açılan Etnografya Müzesi 28.06.2004 tarihli Bakanlık kararı ile Ankara Etnografya Müzesi'ne bağlı olarak 29 Mayıs 2005 tarihinde halkın ziyaretine açılmıştır. Müzede yer alan eserler; Konya, Gaziantep, Kahramanmaraş, Tokat, Amasya, İzmir, Aydın, Tire ve Ödemiş'ten toplanmıştır (www.kultur.gov.tr).

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı Estergon Kalesi Etnografya Müzesi'nde yer alan geleneksel takıların özelliklerini belirlemektir. Bu doğrultuda incelenen ürünlerde kullanılan süsleme teknikleri, motif ve kompozisyon özellikleri belirlenmeye çalışılmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Estergon Kalesi Etnografya Müzesi'nde yer alan geleneksel takılar, örneklemini ise müze bünyesinde yer alan 57 tane takı oluşturmuştur.

Veri Toplama Tekniği ve Verilerin Analizi

Araştırmada örneklem grubuna alına takıların fotoğrafları çekilmiş, hazırlanan bilgi formu doğrultusunda, kullanılan teknikler, süsleme ve kompozisyon özellikleri belirlenmeye çalışılmıştır. Elde edilen verilerin istatistiksel çözümlemesi yapılmış, verilen yüzde ve frekans değerleri hesaplanarak yorumlanmıştır. Araştırma verileri 5 Kasım 2011 ve 18 Kasım 2011 tarihlerinde toplanmıştır.

Bulgular ve Yorumlar

Resim 1. Tepelek

K a b a r t m a tekniğinin uygulandığı tepelikte geometrik ve bitkisel bezeme kul-

lanılmıştır. Tepeliğin ortasında alttan kabartılan kısmının üzerinde çiçek motifi yer almaktadır. Orta kısmın etrafını noktalar çevrelemiştir. Orta kısma bitişik olarak üç adet yuvarlağın iç kısmında çiçek motifi yer almaktadır. Tepeliğin etrafı yine noktalarla çevrilidir. Tepeliğin çevresinden sarkan zincirlerde iki sıra halinde armudi formu penezler yer almaktadır.

Resim 2. Tepelikten detay görünüm

Resim 3. Tepelik

Resim 3'de görülen tepelikte kabartma, telkari, granül ve ajur tekniği yer almaktadır. Geometrik ve bitkisel bezeme kullanılmıştır. Tepelikte telkari zemin üzerinde mührü Süleyman motifi yer almaktadır. Tepeliğin ortasında mavi taş, yıldızın iç kısmında ise yer yer dökülmüş olan kırmızı ve yeşil iki taş yer almaktadır. Yine yer yer dökülmüş halde yıldızın uç kısımlarında çiçek motifi yer almaktadır. Tepeliğin ucundan sarkan penezlerde ajur tekniğiyle yapılmış hilal motifi yer almaktadır.

Resim 4. Tepelikten detay görünüm

Resim 5. Kemer Tokası

Kabartma tekniğinin kullanıldığı kemer tokasında, bitkisel ve geometrik bezemeler kullanılmıştır. Kemerin orta kısmında biri yeşil diğeri kırmızı renkli 2 taş yer almaktadır. Her iki yan kısımlarda da birer kırmızı taş yer almaktadır. Orta kısımda yer alan taşların etrafı çiçek biçimindedir. Bu çiçek motifinin etrafını ise nokta biçiminde yuvarlaklar çevrelemektedir. Taşların tümünün çevresi bu şekilde düzenlenmiştir. Aynı şekilde düzenlenmiş ortadaki parçanın her iki yanında ise yapraklı dal yer almaktadır. Parçaların etrafında çiçek motifleri bulunmaktadır. Her iki yan parçanın altından üçgen formu parçalar, bunların ortasında da yeşil taş yer almaktadır. Üçgen parçalar, üzerinde penezler bulunan zincirle birbirine bağlantılıdır.

Resim 6. Bilezik

Kazıma ve savat tekniğinin kullanıldığı bilezikte bitkisel, geometrik ve sembolik bezeme kullanılmıştır. Bileziğin orta kısmında savat tekniğiyle yapılmış karşılıklı iki hilal yer almaktadır. Bileziğin iki yan tarafında ise bitkisel motif yer almaktadır.

Resim 7. Bilezik

Kazıma, granül ve savat ve tekniğinin bir arada kullanıldığı bilezikte geometrik bezeme kullanılmıştır. Bileziğin orta kısmı oval biçiminde daha geniş bir şekilde düzenlenmiştir. Savatların yer yer döküldüğü görülmektedir

Resim 8. Bilezik

Resim 8'de görülen bilezikte geometrik bezeme kullanılmıştır. Burma biçimindeki bileziğe açılan yivlerin içerisine ince bükümlü tel yerleştirilmiştir. Bileziğin uç kısımları damla biçimindedir. Ortalarında daire biçimi yer almaktadır ve bu dairelerin etrafı daha ince bükümlü telle çevrilidir.

Resim 9. Kemer Tokası

Kabartma tekniğinin kullanıldığı kemer tokası badem formudur. Bitkisel ve geometrik bezeme kullanılmıştır. Kemer tokasının etrafı kabartma küçük noktalarla çevrilidir. Bağlantı yeri olan orta kısımda yuvarlak yeşil bir taş bulunmakta, etrafını ise küçük mavi boncuklar çevrelemektedir.

Resim 10. Kemer Tokası

Kabartma tekniğinin uygulandığı kemer tokasında geometrik ve bitkisel

bezemeler kullanılmıştır. Badem formuna benzer kemer tokasının ortasında altı köşeli yıldız yer almaktadır. Yıldızın ortasındaki yuvarlak kısmın içerisinde de bitkisel motif bulunmaktadır. Yuvarlağın çevresini de yine yıldız oluşturan küçük noktalar sıralamıştır. Altı köşeli yıldızın her köşesinin ortasında bir çiçek motifi yer almaktadır. Yıldızı çevreleyen noktaların dış kısmında da yine bitkisel bezemeler bulunmaktadır. Kemer tokasının birleştiği kısımda çiçek motifi yer almaktadır.

Resim 11. Kemer Tokası

Telkari ve granül tekniğinin uygulandığı kemer tokasında geometrik ve bitkisel bezeme kullanılmıştır. Kemer tokasının sağ parçasının sonradan onarım gördüğü anlaşılmaktadır. Telkari zeminin üzerinde baklava dilimi şeklinde plakalar yerleştirilmiştir. Her iki yan parçanın altından üçgen formlu parçalar yer almaktadır ve zincirlerle birbirine bağlantılıdır.

Resim 12. Kemer Tokası

Badem formlu kemer tokasında granül ve kabartma tekniği kullanılmıştır. Helezon biçiminde noktaların ortasında çiçek motifi yer almaktadır. Helezonları birbirinden ayıran noktada ise kabartma tekniğiyle yapılmış baklava dilimli parçalar bulunmaktadır. Kemer tokasının her iki parçasının ortasında yine badem formlu bir parça, ortalarında ise kırmızı bir boncuk ve bunu çevreleyen küçük mavi boncuklar bulunmaktadır. Kemer tokasının ortasında yuvarlak kubbemsi bir parça bunun üzerinde ise büyük bir granül parça yer almaktadır. Küçük mavi boncuklar etrafını çevre-

lemektedir. Kemer tokasının ortasındaki yuvarlağı, dikey biçimde ayıran çizgilerin arasında ise yine dikey biçimde düzenlenmiş granül parçalar tamamlamıştır.

Resim 13. Hamaylı

Resim 13'de görülen hamaylıda kabartma tekniği uygulanmış, bitkisel, geometrik ve sembolik bezeme kullanılmıştır. Hamaylı üzerinden çıkan zincirler muska üzerinden çıkan zincirlerle bağlantılıdır. Muskanın üzerindeki zincirler üzerinde badem formlu penezler, muskanın üzerinde ise yuvarlak ay ve hilalin bulunduğu kabartma 4 penez bulunmaktadır. Muskanın üzerinde yeşil bir taş yer almaktadır. Hamaylının üzerinden sarkan penezlerden badem formlu ve yuvarlak ay ve hilalin bulunduğu kabartma penezler yer almaktadır.

Resim 14. Tepelik

Kabartma tekniğinin kullanıldığı tepelikte, geometrik ve bitkisel bezeme kullanılmıştır. Tepeliğin ortasında mührü Süleyman motifi bulunmaktadır. Motifin ortası kubbe şeklindedir ve çiçek motifi yer almaktadır. Altı kollu yıldızın ortalarında çiçek motifi bulunmaktadır. Tepelik-

ten sarkan zincirlerden sarkan yuvarlak formlu kabartma çiçek motifinin uygulandığı penezler yer almaktadır.

Resim 15. Tepelik

Resim 15'te görülen tepelikte telkari tekniği uygulanmış, geometrik ve bitkisel bezeme kullanılmıştır. Tepeliğin üzerinde kırmızı, mavi ve yeşil renklerde 7 tane taş, tam ortasında ise yeşil bir taş bulunmaktadır. Taşların arasında yuvarlak parçalar yer almakta, uçlarında ise baklava dilimi şeklinde küçük plakalar yer almaktadır. Tepeliğin kenarlarından sarkan zincirlerde penezler bulunmaktadır.

Resim 16. Fes süsü

Kabartma tekniğinin uygulandığı fes süsünde geometrik ve bitkisel bezeme kullanılmıştır. Fes süsünün ortasındaki yuvarlak plakanın ortasında yeşil bir taş yer almakta, bunun etrafında da çiçek motifini oluşturan yapraklar bulunmaktadır. Yuvarlak plakanın her iki yanından karşılıklı çıkan üç sıra zincirden badem formu penezler sıralanmaktadır.

Resim 17. Fes süsünden detay görünüm

Resim 18. Fes süsü

Telkari, granül, kabartma ve ajur tekniğinin kullanıldığı fes süsünde bitkisel ve geometrik bezeme kullanılmıştır. Fes süsünün ortasında damla formu plaka, plakanın üzerinde ise kırmızı bir taş yer almaktadır. Plakanın üzerinde telkari süsleme mevcuttur. Plakadan sarkan dört sıra zincir dikdörtgen formu plaka ile bağlantılıdır. Plakanın üzerinde kırmızı ve mavi taşlar bulunmaktadır. Plakadan sarkan üç sıra zincir armudi formu plakalarla bağlantılıdır. Fes süsünün dış kısmındaki zincirlerden badem formu ve yer yer kabartma ve ajur tekniği uygulanmış yuvarlak penezler sarmaktadır.

Resim 19. Fes süsünden detay görünüm

Resim 20. Fes süsü

Bitkisel ve geometrik bezemenin kullanıldığı fes süsünün süslemesinde telkari ve granül tekniği uygulanmıştır. Fes süsünün ortasında çiçek formu plaka bulunmakta, ortasında ise kırmızı bir boncuk yer almaktadır. Plakanın alt kısmından üç sıra zincirle yuvarlak ve çiçek formu penezler sarmaktadır. Ortadaki çiçek formu plakadan çıkan

zincirlerden badem formu penezler sarmaktadır.

Resim 21. Fes süsünden detay görünüm

Resim 22. Kolye

Kabartma, granül ve ajur tekniğinin uygulandığı kolyede bitkisel ve geometrik bezeme kullanılmıştır. Yuvarlak formdaki kolyenin ortasında mavi boncuk yer alırken etrafında daire biçiminde kırmızı, yeşil ve mavi sekiz tane taş bulunmaktadır. Taşların arasında kabartma, baklava dilimi formu plakalar yer almaktadır.

Resim 23. Bilezik

Resim 23'te görülen bileziğin tamamında kabartma tekniği uygulanmıştır. Geometrik bezeme kullanılmıştır. Bilezik dikdörtgen formunda birbirine geçen 15 plakadan oluşmuştur.

Resim 24. Kemer

Savat tekniğinin uygulandığı kemerde bitkisel ve geometrik bezeme kullanılmıştır. Kumaş zemin üzerine ovale benzer formda savat plakalar tutturulmuştur. Kemerin zemin yüzeyi tahrip olduktan sonra kumaş zemine aktarıldığı düşünülebilir.

Resim 25. Fes Süsü

Bitkisel ve geometrik bezemenin uygulandığı fes süsünde telkari tekniği kullanılmıştır. Fes süsünün ortasında damla formunda plaka yer almaktadır. Plakanın ortasında yeşil renkli bir taş, taşın etrafında da telkari tekniğinin uygulandığı daire motifleri yer almaktadır. Plakadan sarkan penezlerden badem formlu penezler sarmaktadır.

Araştırmada toplam 57 tane takı incelenmiştir. İncelenen takıların sırasıyla %36.8 ile 21 tanesi bilezik, %15.8 ile 9 tanesi kemer tokası, %14 ile 8 tanesi fes süsü, %12.3 ile 7 tanesi tepelik, %7 ile 4 tanesi hamaylı ve kolye, %5.3 ile 3 tanesi kemer, en düşük olarak %1.8 ile 1 tanesi ise muskadır.

Araştırmada sırasıyla takıların %61.4'ü ile 35 tanesinde kabartma tekniği, %35.1 ile 20 tanesinde telkari tekniği, %19.3 ile 11 tanesinde granül tekniği, %15.8 ile 9 tanesinde ajur tekniği, %12.3 ile 7 tanesinde savat tekniği, %10.5 ile 6 tanesinde kazıma tekniği, %8.8 ile 5 tanesinde ise

örme tekniği kullanılmıştır. İncelenen örneklerin yarısından fazlasında kabartma tekniğinin kullanıldığı anlaşılmıştır.

Örneklem grubuna alınan takıların 51 tanesi

%89.5 ile büyük bir çoğunlukta geometrik bezemenin kullanıldığı anlaşılmıştır. Bunu sırasıyla %59.6 ile 34 tanesinde bitkisel bezeme, %3.5 ile 2 tanesinde nesneli bezeme, %1.8 ile 1 tanesinde de sembolik bezeme, yazılı bezeme ve hayvansal bezeme yer almıştır.

İncelenen takılarda yardımcı malzeme olarak sadece boncuğun kullanıldığı görülmüştür. İncelenen takılar çoğunlukla yıpranmış durumdadır, düşük oranda sağlam takı mevcuttur. Bazı takılar ise onarım görmüş durumdadır.

Sonuç olarak Estergon Kaleşi Etnografya Müzesinde yer alan takılar Anadolu kadın takılarının özelliklerini yansıtmaya açısından önemli örnekleri barındırmaktadır. Müzede yer alan takılar Türk el sanatlarının ve Türk kültürünün tanıtılması ve yaşatılması açısından oldukça önemlidir. Ayrıca müzede yer alan takıların bu alanda yapılacak tasarımlar için kaynak oluşturacağı söylenebilir.

KAYNAKÇA

- ARKUN, S. (1985). Günümüz Takısı. 4. Ulusal El Sanatları Sempozyumu. İzmir.
- BÜYÜKYAZICI, M. (2008). Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Müzesinde Bulunan Takılardan Örnekler. Gazi Üniversitesi I. Ulusal El Sanatları Sempozyumu. Ankara.
- KUŞOĞLU, M. Z. (1994). Türk Kuyumculuk Terimleri Sözlüğü. İstanbul.
- ÖZBAĞI, T. ve N. Ülger. (2010). Makedonya'da Tespit Edilen Geleneksel Takılardan Örnekler. II. Uluslararası Katılımlı Mücevher-Takı Tasarımı ve Eğitimi Sempozyumu. Kütahya.
- www.kultur.gov.tr adresinden 17.11.2011 tarihinde alınmıştır.

Ankara Etnografya Müzesi'nde Bulunan

Dival İşi

İşlemelerinden Örnekler

Yrd. Doç. Nursel BAYKASOĞLU
G.Ü. Sanat ve Tasarım Fakültesi Öğretim Üyesi
Uzm. Dilber BİLGİÇ
G.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Etnografya Müzesi Ankara'nın Namazgah adı verilen semtinde kurulmuş, Vakıflar Genel Müdürlüğü'nce 15 Kasım 1925 tarihli Bakanlar Kurulu kararı gereğince, Milli Eğitim Bakanlığı'na müze yapılmak üzere bağışlanmıştır. Müze 18.07.1930 da ziyarete açılmış ve 1938 Kasım ayında müzenin iç avlusu, geçici bir kabir olarak ayrılıncaya kadar açık kalmıştır. Atatürk'ün naaşı, 1953'te Anıtkabir'e nakline kadar burada kalmıştır. 15 yıl süreyle Etnografya Müzesi Anıtkabir işlevini görmüştür. Devlet başkanlarının, elçilerin yabancı heyetlerin ve halkın ziyaret yeri olmuştur. 6-14.10.1956 tarihinde, Uluslararası Müzeler Haftası nedeniyle, gerekli değişiklikler yapıldıktan sonra müze tekrar halkın ziyaretine açılmıştır. Müzede Türk sanatının Selçuklu Döneminden zamanımıza kadar devam eden örnekleri sergilenmektedir.(<http://www.chronicledergisi.com>)

İnsanoğlunun güzeli bulma arzusu, onları süslemeli dikişler bulmaya yöneltmiş, böylece düz dikişi dekoratif şekillerde yapma fikri, işleme sanatını ortaya çıkarmıştır (Barışta, 1991, s.9). İşleme sanatını ortaya çıkaran sebeplerden biri de, dikilen kenarların atmasını önlemek amacıyla bir pekiştirmeye ihtiyaç duyulması olduğu düşünülmektedir (Sürür, 1976, s.8).

İşlemenin ne zaman ve nerede orta-

ya çıktığı bilinmemekle birlikte, yazılı kaynaklar incelendiğinde, insanlık tarihi kadar eski olduğu anlaşılmaktadır (Berker, 1974, s.2). Türk boyları Asya'dan Anadolu'ya gelmeden önce, yaşadıkları yörelerdeki diğer kültürlerle etkileşim içinde olmuştur (Barışta,1988,s.1). Babil yazma ürünlerinde iğnenin bir işleme aracı olduğuna dair kanıtlar mevcuttur (Berker, 1974, s.2). Yine Yunan mitolojisinde işleme sanatına çok önem verilmiş ve bu konuda bir tanrının olduğu belirtilmiştir. Homeros'da Helen ile Kirke'nin işlemelerle meşgul olduklarından bahsedilmektedir (Berker ve Durul, 1970, s.6). İbrani tarihinde de Nuh'un kızı Noeme'nin ilk nakışlı kemeri kullandığı belirtilmektedir (Barışta, 1991, s.4).

Makalede; Ankara Etnografya Müzesinde bulunan Dival işleme(Sırma, Maraş İşi) tekniklerinin uygulandığı ürünlerden, tesadüfi yöntemle seçilen 5 örneğin; boyut, desen, teknik, renk ve kompozisyon açısından tanıtılması, belgelenmesi ve gün ışığına çıkarılması amaçlanmıştır.

Bildiriye konu olan 15615 envanter numaralı Serdari dival işleme tekniğiyle işlenmiştir. 96 cm uzunluğunda olan Serdari, İram Şah ve zenginlerine ait bir erkek elbisesidir. Serdar, Başkomutan, Başkumandan, Başbuğ anlamına gelmektedir. Serdari ise, bu kişilerin giydikleri üniformaya verilen isimdir. Uzun kollu, erkek yakalı ve boyu dize kadar uzanmaktadır. Mor kadife üzerine baştanbaşa adete kumaşın yüzeyi görülmeyecek

şekilde kabartma çiçek ve yapraklarla işlenmiş olup, işlemede sarı ile boyanmış dival ipliği kullanılmıştır. İşlemede uygulanan çiçek ve yapraklar tırtıl, kurt, boncuk ve pullarla zenginleştirilmiştir. Serdaride kol, yaka ve etek kısmında bağlantılı sıralamalı motif tekrarı yapılmıştır. Serdaride yıpranmaların dışında leke görülmemektedir.

Fotoğraf No: 1 Serdari, Env.No:15615. Ankara Etnografya Müzesi.

Envanter numarası 25046 olan Salta 54 cm boyutlarında olup; mor ipek kadife üzerine gümüş, altın kırma tel, tırtıl ve pullarla işlenmiştir. Salta, yünlü kumaştan dikilen, kollu ve ön kısmı açık, etekleri kısa, yarım ceketi andıran bir yelek türüdür. Saltanın üzerinde bulunan baklava dilimi şeklindeki kartuşların içerisinde üç yapraklı stilize edilmiş çiçek motifleri yer almaktadır. Her iki ön parçaya ay ve buket motifleri işlenmiştir. Yaka, ön kenar, etek ucu, su halinde küçük kabarmalı çiçek ve yaprak motifleriyle yoğun bir şekilde doldurulmuştur. Saltanın sırtı ve omuzları kıvrımlı dallar üzerine yerleştirilmiş stilize edilmiş bitkisel desenlerle zenginleştirilmiştir. Kadife yer yer yıpranmış olup, siyah bir kumaşla astarlanmıştır.

Fotoğraf No: 2 Salta, Env. No:25046. Ankara Etnografya Müzesi.

Envanter numarası 21110 olan gelin kıyafeti iki parçadan oluşmaktadır. Etek 110 cm, salta 51 cm boyutlarındadır. Etek borda kadife üzerine sa-

rıya boyanmış gümüş simle dival işleme tekniğinde işlenmiştir. Motiflerin tamamı yarma yaprak, düz sarma ve verev sarma tekniğiyle yapılmıştır. Eteğe baktığımızda ortada stilize edilmiş bir çiçek sepeti ve buradan çıkan bahar dalları üzerine çiçek ve yaprak motifleri toplanmıştır. Bu motifler çevresine yayılarak bütün parçayı kaplamıştır. Çiçek sepetinin altından stilize edilmiş bitkisel bir motiften yinelenen dal ve çiçek motifleri çıkmakta ve bu dallar eteğin uç kısmına kadar inmektedir. Etek beyaz bir kumaşla astarlanmıştır. Kadifenin havı yer yer dökülmüş olup, işlemede ileri derecede bir yıp-

ranma olmadığı görülmektedir. Gelin kıyafetinin üst kısmına baktığımızda ön kısım dallar üzerinde çiçek ve yaprak motifleri üzerinde toplanmıştır. Kollarda ikişer adet stilize vazodan çıkan dallarla çiçek ve yaprak motifleri bütün kolu kaplamıştır. Saltanın arka kısmı işlemsiz olup, daha açık bir kadife kullanılmıştır. Burada da kadifenin havı yer yer dökülmüştür.

giydiği, geleneksel bir giysi türüdür. Bindal elbisenin üzeri sarı sim ve tırtıl ile işlenmiştir. 3cm dik yakalı ve uzun kolludur. Önü bele kadar açık olup, agraflar dikilmiştir. Bindallı elbisenin önüne, araları pullarla oluşturulmuş petek şeklinde büzgülü, yatay olarak altı sıra stilize edilmiş kabartma üç çiçek motifli ve püskül motifli bir parça geçirilmiştir. Elbisenin her iki tarafın-

tifleri uygulanmıştır. Bu motifler tırtıl, kurt ve pullarla zenginleştirilmiştir. Sırtında ise, iki iri kabartma çiçekli fiyonk ve püskül motifleri işlenmiştir. Yaka kısmı ince kıvrımlı dal bordürlüdür. İçi kirli beyazla astarlanmış olup, işlemelerin bazı yerleri bozulmuştur. Kadifenin havı hafif dökülmüştür. Ceket koyu kırmızı kadifenin üzerine işlenmiştir. Yakasız olup uzun kolludur. Ceketin önünde, yakasında ve kol kenarlarında geniş bağlantılı sıralamalı, bitkisel bezemelerden oluşan su bulunmaktadır. Ceketin iki yanında ve arka kısmında ikişer tane olmak üzere toplam dört tane dallardan ve kabartma çiçeklerden oluşan büyük bir motif kullanılmıştır. Bu motifler tırtıl, pul ve kurt kullanılarak zenginleştirilmiştir.

Fotoğraf No: 3 Gelin Kıyafeti, Env. No:21110 Ankara Etnografya Müzesi.

Envanter numarası 20232 olan Bindal elbise 157 cm, ceket 86 cm boyutlarındadır. Bordo ipek kadife üzerine dival işleme tekniği uygulanmıştır. Bindal, kına gecelerinde bayanların

da etek etrafını dolaşan, geniş bağlantılı sıralamalı, bitkisel bezemelerden oluşan su uygulanmıştır. Yanlarda iri kabartma çiçekli büyük bir motif görülmektedir. Arkası kaplı olup belden aşağıya serbest üç pili kaşelidir. Arka etek ortasında fiyonklu dört dal ve aralarında kabartma çiçek ve yaprak mo-

Fotoğraf No:4 Bindal ve Ceket, Env.No:20232, Ankara Etnografya Müzesi.

Envanter numarası 18867 olan yatak örtüsü 164x215 cm boyutlarındadır. Mor ipek kadife üzerine sarı simle işlenmiştir. Yatak örtüsünün dört köşesine yerleştirilen motif stilize edilmiş bitkisel bezemelerden oluşmakta-

dır. Motifte tırtıl, kurt, pul, boncuk kullanılmıştır. Yatak örtüsünün ortasına büyük bir şemse, diğer kısımlara serpmeye olarak tek çiçek motifi uygulanmıştır. Şems eski dilde güneş anlamına gelmektedir. Motif güneş figürüne benzediği için şemse adını almıştır. Kenar kısımlarında 2 sıra, bağlantılı sıralı stilize edilmiş bitkisel bezemelerden oluşan su bulunmaktadır. Örtünün en dış kısmındaki su 5 cm genişliğinde ve üç yapraklı oluşmaktadır. 3 cm yukarıda bulunan ikinci su ise 15 cm genişliğinde olup, kıvrımlı dallar üzerine tırtıl, pul, boncuk ve kurt kullanılarak zenginleştirilmiştir. Yatak örtüsü sağlam durumda olup, beyaz bir kumaşla astarlanmıştır.

muhteşem bir görsellik sağlanmıştır. İşlemeler siyah ve beyaz kumaşlarla astarlanarak yıpranması kısmen önlenmek istenmişse de buna engel olunamamıştır. Özellikle kullanılan ipek kadife kumaşların havı yer yer dökülmüştür. İşlemelerde ciddi boyutta yıpranma meydana gelmemiştir. Kısacası Etnografya Müzesi'nde bulunan Dival İşleme(Sırma, Maraş İşi) tekniği kullanılarak çalışılmış eserler Türk kültür ve sanatının zengin bir alanını oluşturmaktadır.

Kaynakça

- Barışta, H.Örcün. (1988),Türk El Sanatları, (1.Baskı), Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları,s.1.
Barışta, H.Örcün. (1991), IX. Yüzyıl İşlemelerinden Seçkin Örnekler, Kültür ve Sanat, Türkiye İş Bankası, sayı:9.

Fotoğraf No: 5 Yatak Örtüsü, Env No:18867, Ankara Etnografya Müzesi

Sonuç olarak incelen 5 ürün mor ve bordo ipek kadife üzerine çalışılmış ve ürünlerde Dival işleme tekniklerinden, düz sarma, vev sarma, kabartma çiçek ve yarma yaprak teknikleri kullanılmıştır. İşlemelerde gümüş ve sarı sim kullanılmış, işlemeyi zenginleştirmek için tırtıl, kurt, pul, boncuk gibi yardımcı iğne tekniklerine yoğun olarak yer verilmiştir. Bağlantılı sıralı motif tekrarı ve stilize edilmiş çiçek ve yaprak motiflerinin kullanılması dikkati çekmektedir. Ürünlerin genelinde kumaşın tamamına yakın bir bölümü işleme yapılarak doldurulmuş ve

Barışta, H.Örcün.(1991), Osmanlı İmparatorluğu Dönemi Türk İşlemelerinden Örnekler, Erkek Teknik Yüksek Öğretim Okulu Basımevi Ankara

Berker, N., Durul.,Y.(1970), Türk İşlemelerinden Örnekler, Ak Yayınları, Türk Süsleme Sanatı Serisi,İstanbul Apa Ofset Basımevi,s.6.

Berker, N.(1974),Türk İşlemeleri, Sanat Dünyamız,Yapı Kredi Bankası Yayınları,s.2.

Markaloğlu, Ş.(1991), Kahramanmaraş'ta Maraş İşi İşlemeler, Kahramanmaraş Özel Sayısı, Kültür ve Sanat Dergisi.s:10-40

Markaloğlu, Ş.(1996), Dival İşleme (Sırma, Maraş İşi), Özkan Matbacılık Ltd. Şti, Ankara

Korkusuz, S.(1991), Nakış, MEB Etüd ve programlama Dairesi Yayınları No:1 MEB. Basımevi.

Sürür, A.(1976), Türk İşleme Sanatı,Türk Süsleme Sanatı Serisi;4, Ak Yayınları İstanbul Apa Ofset Basımevi,s.8.

(<http://www.chronicledergisi.com>)

Kültür Sanat Yazıları

Uyguncaklı Düdük

Özet:

Anadolu'nun Teke yöresi içinde uyguncaklı düdüğe nerede, nasıl ulaştım? Nasıl bir düdük olduğu, uyguncak nedir, melodi borusu (düdüğü) ne olduğu hakkında bilgi verilecektir. Bu iki borunun fiziksel tanımını üzerinde durulacak. Melodi borusu ile uyguncağın ölçümü belirlendikten sonra uyguncaklı düdükle çalınan türkülerin neler olduğu ortaya çıkarılacaktır.

Uyguncaklı düdükle birlikte diğer çift borulu ötkü (nefesli) çalgıların kültürümüze, dünya kültürüne katkısı belirtilecektir.

Abstract:

Where and how did I find out 'Uyguncaklı whistle' in the vicinity of Teke in Anatolia? Here, some information related to Uyguncak and Melody pipe (whistle) is going to be given. Physical definition of these two pipes is to be stressed. After determination of the measurement of Melody pipe and Uyguncak, what folk songs (türkü) played with Uyguncaklı whistle are going to be revealed. The contribution of other double-piped ötkü (wind) instruments to the world culture is to be determined.

Anahtar Kelimeler

Çift borulular, uyguncaklı düdük, melodi borusu, uyguncak borusu, boruların sibsisi, Teke Yöresi

Key Words

Double pipes, Uyguncaklı Whistle, Melody pipe, Uyguncak pipe, Teke vicinity Translated by Faruk Çelik, SDU, School of Foreign Languages

Teke Yöresinde yaptığım alan araştırmalarım-

Abdurrahman EKİNCİ

Öğretmen, Araştırmacı, Derlemeci, Organolog

da çok önemli yeni bilgi ve belgelerin yanında insanımızın gen kodlarında sakladığı kültür varlıklarına ulaşmam her Yörük Türkmen evinin canlı bir müze olduğu bilincine ulaştırmıştır.

Muğla ili Yerkesik ilçesi, Meke Köyü, Çatakbağyak'ası köyünde yaptığım araştırmalarda işte bu müzenin içindeydi. Hatice Şahin Memduh Yıldırım, Mustafa Bozdağ, Habibe Bozdağ, Durgül Savran bu müzeyi inatla koruyan halk sanatçıları idi. Ustaların ellerinde çift borulu uyguncaklı düdükleri vardı. Kendinden sipsili, melodi borusunun üzerinde 5 deliği, altta deliği olmayan, diğer boru ise kendinden sipsili, üstte ve alta deliği olmayan; üzerinde melodi deliği olan boru, daha uzun, deliksiz olan, daha kısa, iki boruyu ağızlarına alarak, çalmaya başladılar.

Ustalarımız birkaç melodi çaldıktan sonra çaldıkları düdüğün adını sordum.

—Bu çaldığınız halk çalgısının adı nedir?

—Uyguncaklı düdük.

—Neden uyguncaklı düdük diyorsunuz

-Atalarımız öyle demiş bizde öyle diyoruz.

-Ya.. Öyle mi?

—Baksana, bu kısa olan, uzun olana uyuyor.

—Nasıl uyuyor? Ustaların hemen hemen hepsinde üzerinde delikler bulunan borunun sesi bana, duyuşuma göre, karar sesi re idi; deliksiz olan borunun sesi re ya da diğer akorda göre la sesine ayarlıyorlardı. Uyan boru re ya da, la olarak ses çıkarıyordu. Melodinin çıkarıldığı boruya uyuyordu.

—Bak hoca, bak. Bunun sesi bu. Bunun sesi de bu. İkisini de üflediğimizde, sesler arasında bir çatışma olmuyor değil mi? İşte böyle uyuyorlar

Uyguncaklı düdük 1. 2. 3. yazılarında konu genel, yüzeysel olarak işlenmiş, müzik tarihi, insanlık tarihi derinliklerine yönelmemiş, arkeolojik, etnolojik olarak incelenmemişti. Biz Avar kemik düdüğünü, Uygur duvar resimlerini, Anadolu taşlarına oyulan, çanak çömleklerine çizilen, Urartuların kemer tokalarını süsleyen, çizimleri

incelerken 6 Ağustos 2009 tarihinde uluslar arası bir bilim dergisinde Nicholas J. Conard, MariaMalina ile Susanne C.Munzel ortaklığında yazılan bilimsel makale aynen:

“Neandertal’lerin müziksel gelenekleri ve Orta Paleolitik topluluklardamüzik aletleri varlığı üzerinde çeşitli iddialar ortaya atılmış olsa da; bu iddiaları kanıtlayacak somut kanıtlar eksiktir. (1-4) Biz bu çalışmada Güneybatı Almanya’nın erken Aurignacion döneminden kalma kemik ve fil dişi flüt bulgularından bahsedeceğiz. bu bulgular modern insanın 35,000 (otuz beş bin) takvim yılı öncesi Avrupa’da kolonileştiği zamanda iyi oturtulmuş bir müzikal geleneğinin varlığını kanıtlamaktadır. Swabian Jura’daki mağaralardan ayrıca ilk güvenli kanıtlar Fransa ve Avusturya’daki sitlerden de gelmekte ve 30,000 (Otuz bin) yıla dayanmaktadır.¹⁽⁶⁸⁾

Cumhuriyetimizin erken yıllarında Macaristan’da açılan bir Avar mezarından çift borulu bir müzik aleti çıkarılmıştır. Bu aletin bin kopyası Türkiye’ye gönderilmiştir.

Yine Türkiye’imizde Burdur ili Ağlasun ilçesi sınırlar içinde bulunan Sagalassos harabelerinden çıkarılan tek borulu bir kemik düdük gün yüzündedir.

Çift borulu bir sipsili, çifte, uyguncaklı düdük görenlerimiz hemen auvlos diyorlar. Bir bakalım şu aulos ne çeşit bir malmış.

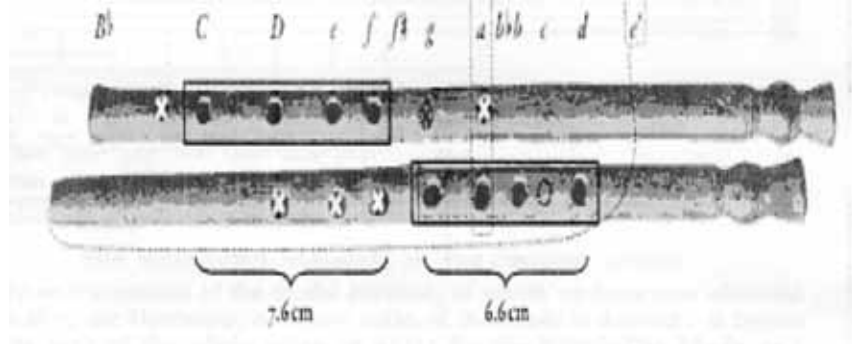
Berna Tunçer²

“Aulos:

İki borulu bir nefesli sazdır. Yunan’cada aulos Roma’larda tıba, Türkçede de çifte adını alır. Bu günkü tahta üflemlilerin atası olan “aulos” un kökeni Mezopotamya’ya uzanır ve tarih öncesinden Orta Çağa kadar yaygın şekilde kullanılmıştır. Boruları tahta, kamış veya kemiktendir.

Farklı boru uzunluklarında her bir borudan farklı temel sesler çıkar. Bu da çok seliye bir adımdır.”³

“Eski Yunan’a Anadolu’dan geçen (Yunan’lılar aulos’larını Frik kökenli sayarlar) ve eski doğudaki öncülleri gibi genellikle çift olarak çalınan üflemler çalgı Yunan’ca aulos (çoğulu auloi) bir çok kimse tarafından çifte flüt olarak adlandırılmakla birlikte, müzikal açıdan günümüzdeki obuya benzer bir çalgıdır.”⁴

(Antik Çağda aulos)

(Ancient Greek music: a new technical history)Yazar:Stefan Hagel

“Tasvirler, çift borulu’ların Hititlerde en yaygın kullanılan aerofon tipi olduğuna işaret etmektedir.

Antik Yunan müziğinin oluşmasında çok önemli etkileri olduğuna işaret etmektedir. Bu etkinin en eski kanıtları M.Ö. 270 e tarihlendirilir.”⁵

İsa’nın doğumundan günümüze doğru yürürsek 1933 lere geliriz.

“1933 yılı martında Macaristan’ın Zsolnok ili Janoshid mevkiinde açılan bir mezarlıktan çıkmıştır. Çalgının turna kemiğinden olacağı ihtimalide düşünülmüşçalgının bir borusunda “5” öbüründe iki delik vardır.”⁶

Mahmut Hocayla devam edelim.

“Birbirine paralel olarak bağlı çift kamışlı veya kartal kanadından çift kemikli düdüklerden Anadolu’da seyrekte olsa yer yer vardır. Türkistan’da vardır. Adına bizde halen kısaca “çifte” orada “koşney” (= çifte düdük)deniliyor. Macaristan’da açılan bir Avar mezarında kartal kemiğinden böyle bir çifte bulununca bilim dünyasında mesele büyüdü.”(6)

Anadolu’da insanın var olduktan sonra Konya yöresinde günümüzden 500,000 yıl önce yaşadığı ispatlanmıştır. O günkü kadının süs boncuğunu bulan bilim dünyası bir gün düdüğünü de bulacaktır.

Müzik kültürümüzde bulunan çift borulu düdükler Türkmenistan’da Goşa

düdük, Türkiye Anadolu’sunda; tulum, çifte, uyguncaklı düdük, çift sipsili olarak yaşamaktadır.

“Aulos’un çift borulu oluşu ise ses gürlüğü elde etmeye yaramaktadır.” Berna Tunçer Bizim tulum boruları, çift boruları çift sipsili boruları farklı delinmezler ise ikinci borular ses gürlüğü olarak kullanılırlar. Bizim uygun-

caklı düdüğümüz ise 4 lü, aralık ve ya 5 li aralıkla tınlayarak çok ses ve ses gürlüğü de yaratır.

“Aristo’ya göre aulos’un ağız kısmını yumurta biçimli ek parçalar ve ayrı bir ağızlık takılıyordu. Aulos’un ses rengi için Wegner (1950:6) kuvvetli ve keskin olduğu görüşündedir. Sachs (1965;28) ise tatlı sesli, flütler gibi değil sert ve gür sesli bir çeşit obua gibi olduğunu söyler.”⁷

Antik Yunan aulos çalıcılarının dudak ve avurt derilerinin bozulmaması, çalıcının üflerken sırtmaması, aulos’a kuvvetli soluk gönderebilmek için ağızlarına ve yanaklarını saran “phorbeia” taktıkları görünüyor.

Aulos flüt ağızlıklı, dilli (çizime göre) aşağı yukarı hareket eden bir aparatla ses çıkarmış olduğu düşünülmektedir.

Bizim ötkü sazlarımızda yapım, çalım müzik yaratma açısından kolaylıklar vardır. Hiçbir ötkü sazımız zorlayarak, zorlanarak ses çıkartmaz. Aulos çalıcılarının zorlandıkları antik çağ çizimlerinde gözlenmektedir.⁸

Biz kendi çift borulularımızın sipsilerini tanıyalım.Çiftimizin, tulumumuzun,

(West,1994,ş.31)

çift sipsilimizin, sipsilimizin “sipsileri” borunun dışından bir başka borudan, daha ince bir kargıdan yapılmaktadır.

Uyguncaklı düdükte ise “sipsi” boru kargısından ortak yapılı; yani aynı borudan hem uyguncak, hem de melodi borusu yapılı. Burdur’un Bucak ilçesi, Değri köyü, Elsazı köylerinde de sipsi ve boru aynı kargıdan yapılıp çalınmaktadır. Erzinanlı bir komşum biraz sohbetten sonra kalkıp gitti biraz sonra kendinden sipsili bir sipsiyi çalarak geldi. Teke yöresinde kargıdan silindirik sipsiler titreşim yapabilmesi için yukardan aşağıya doğru bir dil açılır. Tekirdağ dan Öğretmen Kenan Oflaz ise misafirirken bana bir sipsi yaptı. Bizim sipsilerin tam tersi bir doğrultuda açtı sipsi dilini.

Araştırma için Çatak bağyakası köyünde belki 4. seferimi yapıyordum. Hatice şahin;

“Hoca bu düdükle fazla türkü çevrilmez.”

Memduh yıldırım ise:

“Hoca sizin Burdur’un sipsisi gibi, bizim sipsiler ayrı yapılmaz.”

Mustafa Bozdağ Meke köyü:

“Sizin Burdur’un sipsisini bu uyguncaklı düdüğe taktım, pek tat vermedi. Valla özü bozuldu desem doğru olur.”

—Mustafa Usta bu çaldığın türkülerin adı var mıdır?

—Çoban havası deriz. Sözü yoktur.

—Uyguncaklı düdükle çaldığın türküler halktan insanlar bilip, çalıp söylerler mi?

—Ağıt şeklinde herkes söyler çalar.

—Muğla türkülerinin kendine özgü zeybeksi bir havası vardır. Uyguncaklı düdükle çalınan türküler o türkülere benzerler mi?

—Benzer. Bak hoca sipsi boru ile birliktedir.

—Uyguncaklı düdükle türkülerini üç telli, bağlamayla, kemanla, çoban düdüğü ile çalıyor musun?

—Çalarım. Hoca uyguncaklı düdükle 5 delikli olduğundan daha kalın, daha ince sesleri çıkaramaz. Dağda bir ot vardır bu düdüğü o ottan yapar çalarız. Aklıma gelmişken sana bir şey daha söyleyeyim, uyguncaklı düdüğün uyguncak borusunun boru uzunluğu melodi borusunun beşinci deliğine kadar uzatılır. Daha uzun daha kısa olmaz.

Hatice hanıma, Memduh ustaya, Mustafa ustaya:

—Bu düdükle kim yapıyor?

—Kendi düdüğümüzü kendimiz yapıyoruz. Hemen, hemen herkes ustadır. Biz bu düdükle yapımaya çocukken başlarız.

Bir ara Hatice Hanım yavaş bir sesle Memduh ustaya dönerek:

—Memduh sarı taş kargılarından iyi düdükle oluyor.

UYGUNCAKLI DÜDÜK ÇALIM TEKNİĞİ

Uyguncaklı düdüğün çalınması için borular üzerindeki uzun sipsilerin ağza iyice sokulması gerekiyor. Sağ iki parmak melodi borusunun üst iki deliğini, sol üç parmakta aynı borunun üç deliğini kapatmak için sağ elin altında tutuluyor. Borulara sert üflenmiyor. Sağ el başparmağı uygun çağın düşmemesini sağa sola oynamamasını sağlıyor. Sol el başparmağı melodi borusunu dayayarak düşmemesini ve sağa sola hareket etmemesini sağlıyor.

Hatice Hanım birkaç melodi çaldıktan sonra başını sağa doğru çevirerek derin bir nefes alıyor her defasında.

UYGUNCAKLI DÜDÜĞÜN KİMLİĞİ

Uyguncaklı düdükle nefesli bir ötkü sazıdır.

Uyguncaklı düdükle dünya çift borulular için dedir.

Uyguncaklı düdükle flüt ağızlıkları değildir.

Üstte beş deliğe sahiptir,

Altta deliği bulunmaz.

Beş delikli bir nefesli sazıdır.

Melodi borusu uyguncaktan daha uzundur.

Uyguncak melodi borusundan daha kısadır.

Uyguncak melodi borusunun 5. deliğine kadar uzanan bir boya sahiptir.

Melodi borusunun uzunluğu, uyguncağın kısalığı çok seli müzik yapmaya yardımcı olur.

Uyguncaklı düdükle silindirik sipsili bir çift borulu ötkü sazımızdır.

Bizim müziğimizi en güzel şekilde seslendirir

UYGUNCAKLI DÜDÜĞÜN BOYUTLARI

Ustalarımızın çalmakta olduğu bir uyguncaklı düdüğü ölçülediğimizde şu ölçülere ulaşırız.

MELODİ BORUSU

Uzunluk : 38 cm

Üst boşluk birinci deliğe Kadar: 18 cm

Birinci delik : 18 cm

İkinci delik..... : 20cm

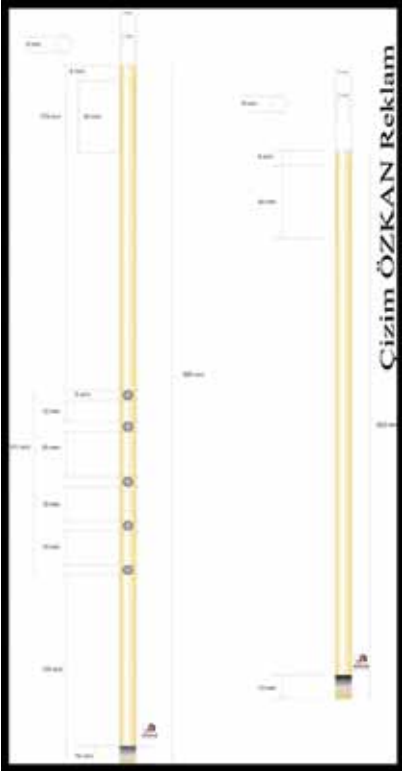
Üçüncü delik..... : 23 cm

Dördüncü deli : 25,5 cm

Beşinci delik..... : 27,5 cm

Alt boşluğun başlangıcı..... : 27,5 cm

Alt boşluk : 11 cm

DELİKLER ARASI ÖLÇÜMÜ

Birinci delik ikinci delik arası...: 17 mm delik ortası

İkinci üçüncü delik arası..... : 30mm

Üçüncü dördüncü delik arası . : 25 mm

Dördüncü beşinci delik arası...: 23 mm

SİPSİ DİLİ (TİTREŞİM YERİ)

UZUNLUĞU

Dil uzunluğu..... : 35 mm

Dil genişliği..... : 7 mm

Dil kalınlığı..... : 1,5 mm

UYGUNCAK ÖLÇÜMÜ

Uyguncak borusu uzunluğu.....: 30 cm

BORU KALINLIKLARI

Melodi borusu..... : 8,5 mm

Uyguncak borusu..... : 8,5 mm

UYGUNCAKLI DÜDÜĞÜN SAZ VE MÜZİK KÜLTÜRÜMÜZE KATKISI

Uyguncaklı. = Uy + GUN + CAK + LI
UY,Uydu,Uydur,Uymuş= Bu aparat bu bütüne uydu.Yolu bilmiyorsun madem gidenlere uy git. Büyük oğlana uyduru ver. Oh oh bu renk bu renge ne güzel uymuş.

UYGUN: S. 1.Yakışır, yaraşır.

2-Elverişli⁹ İki ayrı parçanın birbirine ters, aykırı, yanlış, durumundan çıkararak; bir birine tıpatıp uyum içinde olma hali uygun sözü ile ifade edilir. Halkımızın dilinde, öz Türkçe bir sözcüktür.

Türkmenistan da çift borulu düdügün adı ise "Goşa dilli tüdük" olarak yaşamaktadır.

Goşmak aynı anda iki ayrı öküzü boyunduruk altına almak öküzleri goşmaktır.Kısırak sürüsünü harman dögmek için goştuk. Atın goşum takımlarını yerine koydum. Öyle olunca iki boru birbirine goşulur.

Teke yöresi müzik kültürüne çam düdüğü, sipsili çift sipsili çifte gibi ötkü sazlarımızın yanında ayrı bir tını ile yerini alarak teke müzik kültürüne katkıda bulunmaktadır.

Diğer Teke Yöresi sazlarımız gibi uyguncaklı düdükte çok sesli müzik yapılarak kültürümüzü renklendirmektedir. Yörük kırın kekiği kekliği,dağların oyuğu dalların duguğu diyerek sert tiz sesli sipsili sesini kekliğe yumuşak, duygulu duguğun sesini çam düdüğüne benzetmektedir.Uyguncaklı düdükte tını sıralamasında yerini almıştır.

Uyguncaklı düdükle, kendine özgü uyguncak türküleri çalınır. Ağıtlara eşlik eder. Bir erkeğin ağlamasını duyarsınız.

Uyguncaklı düdükle "aulos" "avlos" adlı Yunan çalgısı ile uzaktan yakından ilişkisi yoktur. Çift boruluları gelmiş geçmiş ve yaşamakta olan uluslar kullanılmaktadır.

"Hiç bir müzik aletinin Yunanistan'da icat

edilmemesine karşı, müzik,eski Yunanlıların hayatında çok önem verilen bir uğraş idi. Müzik gençlerin eğitiminde kült (cult)seremonilerinde,askeri hayatta, kişilerin özel ve sosyal yaşamlarında kullanılan çok önemli idi. Filozoflar müziğin etik (ethics)tüzerine olan olumlu etkilerinden bahsettiler; tarihçiler ise onun geçmişini ve gelişimini etüt ettirler.

...Nefesli Magadis, büyük bir olasılıkla aulos'un başka bir çeşidi idi. Vesikalar her iki Magadis'in birlikte çalındığını kanıtlıyor.

...Aulos'un orijinal olarak var olan üç parmak deliği, bir "tetracord" u çalmaya yeterli idi. ... Müzisyenler konserlerde aulos çalarken ağızlarını "phor beia=halter = yular'ları denilen geniş yakalıklarla kaplarlarmış. Bu hem hava kaçımına engel olurmuş ve hemde kuvvetli üflendiğinde yüzde oluşan sırtırtmaları saklarmış. Genellikle, iki boru birden çalınmış ki, Yunanca çoğulu auloi diye adlandırılırmış.¹⁰

SONUÇ

Ülkemizin Teke Yöresinde Çift borululardan Çift sipsili, çifte, Uyguncaklı düdükle çalınırken yurdumuzun genelinde de çift borulular çalınmaktadır. İzmir Karaburun Tulumu, Karadeniz tulumu, Argun bu çalgılarımızdan bazılarıdır.

Uyguncaklı düdüğümüzün aulos ile çift boru dışında bir benzerlik yoktur.

Diğer silindirik sipsililer gibi uyguncaklı düdüğümüzden de silindirik sipsiden ses alınır.

Sahada Türk ustalar çalmaktadır.

Türküleri ve ağıtları çalmaktadır.

Kendine özgü yapım çalım tekniği vardır.

Kendinden sipsili bir düdüktür.

Kaynak Kişiler:

- 1-Mustafa BOZDAĞ
- 2-Habibe BOZDAĞ
- 3-Durgül SAVRAN
- 4-Süreyya UYAR
- 5-Memduh YILDIRAN
- 6-Hatice ŞAHİN
- 7-Özkan ÖZBEDEL
- 8-Nildilek ÖZBEDEL
- 9-Mehmet BARUT
- 10-Ali BARUT
- 11-İ.Ethem YAĞCI

Devam edecek...

Azerbaycan Milli İlimler Akademisi Folklor Enstitüsü'nden Motif Vakfı Başkanına ve Motif Akademi Halk Bilimi Dergisi'ne

Büyük Ödül

Takdim Edildi

Motif Vakfı Yönetim Kurulu Başkanı M. Zeki Baykal, Milli İlimler Akademisi Başkanı Prof. Dr. Arif Heşimov'dan ödülünü alırken.

Azerbaycan Milli İlimler Akademisi Folklor Enstitüsü tarafından Motif Halk Oyunları Eğitim ve Öğretim Vakfı Başkanı M. Zeki BAYKAL ve Motif Vakfı yayın organı Motif Akademi Halkbilimi Dergisi Editörü Doç. Dr. Işıl ALTUN'a "Azerbaycan Folkloruna Yüksek Hizmet Ödülü" takdim edildi.

28 Ekim 2011 tarihinde, Azerbaycan Milli İlimler Akademisi'nde gerçekleşen resmi devlet töreninde, Motif Vakfı Yönetim Kurulu Başkanı Sanayici - İşadamı M. Zeki BAYKAL ve Motif Akademi Dergisi Editörü Doç. Dr. Işıl ALTUN ödülü Milli İlimler Akademisi Başkanı Prof. Dr. Arif HEŞİMOV'dan aldı.

Motif Vakfı yayın organı olan Motif Akademi Halkbilimi Dergisi, Azerbaycan Cumhuriyeti'nin bağımsızlığının tekrar kazanılmasının 20. yılı dolayısıyla, 2011 yılı dergilerini Azerbaycan Özel Sayısı olarak çıkarma kararı alarak, Azerbaycan folklor yazılarına yer verdiği 2011 yılına ait 1. ve 2. sayılarını yayın hayatına sundu.

Ödül Töreni'ne, Azerbaycan Milli İlimler Akademisi Başkan Yardımcısı Naile VELİHANLI, Folklor Enstitüsü Başkanı Muhtar İMANOV ve akademinin birbirinden değerli akademisyenleri iştirak etti.

Motif Vakfı'nın akademik ve sanatsal çalışmaları hakkında bilgilendirmede bulunan Motif Vakfı Başkanı M. Zeki BAYKAL'ın Vakıf olarak 23 yıllık süreçte yapılan tüm çalışmalar hakkındaki bilgilendirmesi, ödül törenine iştirak eden

Motif Vakfı Heyeti ve Milli İlimler Akademisi Heyeti ödül töreni sonrasında bir arada.

Motif Vakfı Heyeti, Folklor Enstitüsü ziyaretinde.

devlet büyükleri ve akademisyenler tarafından büyük bir memnuniyetle alkışlandı.

Ödül Töreni sonrasında, Akademi ve Enstitüde yapılan makam ziyaretleri sırasında da Motif Vakfı Yönetim Kurulu Başkanı M. Zeki BAYKAL'a ve Motif Akademi Dergisi Editörü Işıl ALTUN'a kurumlar bazında ödül takdiminde bulunuldu.

Ödül Törenine iştirak eden Motif Vakfı Başkanı M. Zeki BAYKAL, Motif Akademi Dergisi Editörü Işıl ALTUN ve Motif Vakfı Halkla İlişkiler Müdürü Sacide GÜNGÖR Kafkas Üniversitesi ile Azerbaycan ve Diğer Türk Dili Halklarının Emektaşlık Merkezi ATHEM'e ziyaretlerde bulundu. ATHEM Başkanı İşadamı İlham İSMAYILOV tarafından merkezin çalışmaları hakkında bilgiler aktarıldı. Yine Kafkas Üniversitesi Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Cihan BULUT tarafından Motif Vakfı heyetine üniversite tanıtım gezisi düzenlenerek üniversitenin çalışmaları hakkında bilgilendirmelerde bulunuldu.

Motif Vakfı heyetinin Azerbaycan'a yapmış olduğu 3 günlük ziyarette, Folklor Enstitüsü Bölüm Başkanı Doç. Dr. Halil AGAVERDİ, Folklor Enstitüsü Araştırma Görevlisi Dr. Galib

SAYILOV , Milli İlimler Akademisi Yüksek Kurulu Genel Sekreteri Dr. Serkan HAVERİ, Folklor Enstitüsü Araştırma Görevlisi Araştırmacı Yazar Nizami MURADOĞLU, Elmira MEMEDOVA, Kemale ELEKBEROVA, Sakine KAYBALIEVA, Emine RAHİMLİ ve Gatibe GULİYEVA Motif Vakfı ve Motif Akademi Dergisi hakkında yapılan toplantılarda istişarede bulunarak, Motif Vakfı'nın Azerbaycan ile ilgili ileriye yönelik çalışmalarında önemli görevler üstlendiler.

Azerbaycan Türk Büyükelçiliği tarafından Gülistan Sarayı'nda gerçekleşen 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı Kutlama Resepsiyonu'na Büyükelçi Sayın Hulusi KILIÇ tarafından davetli olarak katılan Motif Vakfı Heyeti, devlet düzeyinde de önemli temaslarda bulundu. Resepsiyonda, Azerbaycan Başbakan Yardımcısı Sayın Abid ŞERİFOV, Motif Vakfı Heyeti ile yakından ilgilenererek, Motif Vakfı olarak Azerbaycan folkloruna yönelik yapılan böylesi anlamlı bir hizmetten dolayı Azerbaycan halkı adına şükranlarını sundu.

Vakfımıza layık görülen bu ödül münasebetiyle tüm Azerbaycan halkına ve Milli İlimler Akademisi yöneticilerine teşekkürlerimizi sunuyoruz.

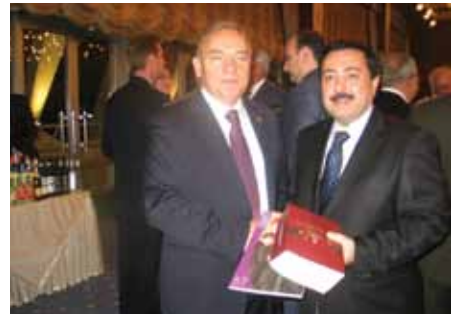
Doç. Dr. Işıl Altun, Milli İlimler Akademisi Bşk. Yrd. Naile Velihanlı'dan ödülünü alırken.

Motif Vakfı Başkanı M. Zeki Baykal, Araz Dergisi Sorumlusu Nizami Muradoğlu'ndan ödülünü alırken

Motif Vakfı Başkanı M. Zeki Baykal, Dr. Galip Sayılov'dan ödülünü alırken

Motif Vakfı Başkanı M. Zeki Baykal, Azerbaycan Türk Büyükelçisi Hulusi Kılıç'la bir arada.

Motif Vakfı Heyeti, Azerbaycan Kafkas Üniversitesi ziyaretinde.

Motif Vakfı Başkanı M. Zeki Baykal ve Doç. Dr. Işıl Altun Azerbaycan Başbakan Yrd. Abid Şerifov'la bir arada.

Türk Halk Biliminin 100. Yılına Doğru Bir Durum Tespiti:
Türk Halk Bilimi Çalışmaları
Kurultayı Gerçekleşti...

Motif Vakfı Yönetim Kurulu Başkanı
M. Zeki BAYKAL Açılış Konuşmasını
yaparken

Kültür ve Turizm Bakanlığı Araştırma
ve Eğitim Genel Müdürü Mahmut
EVKURAN Açılış Konuşmasını yaparken

İstanbul Kültür Üniversitesi Rek-
törü Prof. Dr. Dursun KOÇER Açılış
Konuşmasını yaparken

Kültür ve Turizm Bakanlığı
Araştırma ve Eğitim
Genel Müdürlüğünün
katkıları ile Motif Halk
Oyunları Eğitim ve
Öğretim Vakfı ile İstanbul
Kültür Üniversitesi
işbirliğinde düzenlenen
“Türk Halk Bilimi
Çalışmaları Kurultayı”
16 – 17 Eylül 2011
tarihlerinde İstanbul’da
gerçekleştirildi.

Türk Halk Biliminin 100. Yılına Doğru Bir Durum Tespiti: Türk Halk Bilimi Çalışmaları Kurultayı, Türk Halkbilimi Araştırma Eğilimlerinde Yöntemler, Kuramlar, Tespitler ve Öneriler konu başlığı ile gerçekleşti.

Kurultayda, ülkemizde bir bilimsel disiplin olarak varlığının 100. yılını kutlamaya hazırladığımız Türk Halkbilimi çalışmalarındaki belli başlı araştırma eğilimlerini ve araştırma, yöntem ve kuramsal çerçevelerinin tespiti, bu bakış açısıyla elde edilenler ve bu araştırma eğilimlerinin yöntem, kuram bakımından gelecekte yönelmesi beklenenler üzerine öneriler toplanarak bir araya getirildi. Bir başka ifadeyle, Türk Halkbilimi alanına yönelen 100 yıllık entelektüel ilgi ve bilgi tespit edilerek, yeni yüzyılda hedefler ve yöntemler belirlenerek tartışıldı.

Türk Halkbilimi Kurultayı’nda tartışılan araştırma eğilimleri: 1- Anonim Halk Edebiyatı, 2- Epik Destan Araştırmaları, 3- Masal Araştırmaları, 4- Seyirlik Türler, 5- Halk Oyunları, 6- Maddi Kültür, 7- Halk Mimarisi ve Halk Sanatları, 8- Giyim - Kuşam, 9- Âşık Edebiyatı Çalışmaları, 10- Halk Hikayesi Araştırmaları, 11- Dini-Tasavvufi Halk Edebiyatı, 12- Mitoloji Çalışmaları, 13- Fıkra Çalışmaları, 14- Geçiş Dönemleri, 15- Halk

Motif Vakfı Başkanı M. Zeki BAYKAL'ın, Kültür ve Turizm Bakanlığı Araştırma ve Eğitim Genel Müdürü Mahmut EVKURAN ve İstanbul Kültür Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Dursun KOÇER'e plaket takdimi

İnançları, 16- Halk Müziği ve 17- Ef-sane ve Memorat Araştırmaları şeklinde oldu.

Türk Halk Bilimi Çalışmaları Kurultayı, gerek katılım ve gerekse sunulan bildiriler açısından amacına uygun olarak gerçekleşen prestij çalışmalarından biri olarak halk bilim camiasına sunuldu. Özellikle katılımcıların kurultaya olan ilgisi kurultayın hedeflenen amaca ulaştığının göstergesi oldu. 2 gün süren kurultay, 2 ayrı salonda 9 oturum halinde 17 sekiyon olarak gerçekleşti. Kurultay süresince, ulusal katılımcılar tarafından 81 sözlü bildiri sunuldu.

Kurultay Bilim Kurulunda; Prof. Dr. Abdurrahman GÜZEL – Başkent Ünv., Prof. Dr. Ali Berat ALPTEKİN – Selçuk Ünv., Prof. Dr. Ali ÇELİK – Karadeniz Teknik Ünv., Prof. Dr. Ali DUYMAZ – Balıkesir Ünv., Prof. Dr. Ali TORUN – Dumlupınar Ünv., Prof. Dr. Alimcan İNAYET – Ege Ünv., Prof. Dr. Aynur KOÇAK – Kocaeli Ünv., Prof. Dr. Ayşe YÜCEL ÇETİN – Gazi Ünv., Prof. Dr. Bekir DENİZ – Akdeniz Ünv., Prof. Dr. Can ETİLİ ÖKTEN – İstanbul Teknik Ünv., Prof. Dr. Cengiz ERUZUN – Mimar Sinan Güzel Sanatlar Ünv. Prof. Dr. Dilaver DÜZGÜN – Atatürk Ünv., Prof. Dr. Durali YILMAZ – İstanbul Kültür Ünv., Prof. Dr. Dursun KOÇER – İstanbul Kültür Ünv., Prof. Dr. Erman ARTUN – Çukurova Ünv., Prof. Dr.

Fikret DEĞERLİ – İstanbul Teknik Ünv., Prof. Dr. Haşim KARPUZ – Selçuk Ünv., Prof. Dr. Hatice Örcün BARIŞTA – Gazi Ünv., Prof. Dr. İsmail GÖRKEM – Erciyes Ünv., Prof. Dr. İsmail ÖZTÜRK – Dokuz Eylül Ünv. Prof. Dr. İsmet ÇETİN – Gazi Ünv., Prof. Dr. M. Zeki KUŞOĞLU – Marmara Ünv. Prof. Dr. Naciye YILDIZ – Gazi Ünv., Prof. Dr. Nerin YAYIN – Ege Ünv., Prof. Dr. Ömür CEYLAN – İstanbul Kültür Ünv., Prof. Dr. Özkul ÇOBANOĞLU – Hacettepe Ünv., Prof. Dr. Pakize AYTAÇ – Gazi Ünv., Prof. Dr. Suat GEZGİN – İstanbul Ünv. Prof. Dr. Suphi SAATÇİ – Mimar Sinan Güzel Sanatlar Ünv., Prof. Dr. Şeref BOYRAZ – Cumhuriyet Ünv., Prof. Dr. Taciser ONUK – Gazi Ünv., Prof. Dr. Toktamış ATEŞ – İstanbul Ünv., Prof. Dr. Tuncer GÜLENSOY – Erciyes Ünv., Prof. Dr. Tülay UĞUZMAN – Başkent Ünv., Prof. Dr. Umay TÜRKKEŞ GÜNAY – K.K.T.C. (YÖDAK) görev yaptı.

Oturumlardan genel görünüm

Kurultay Düzenleme Kurulunda; Prof. Dr. Can ETİLİ ÖKTEN – İstanbul Teknik Üniv., Prof. Dr. Durali YILMAZ – İstanbul Kültür Üniv., Prof. Dr. Fikret DEĞERLİ – İstanbul Teknik Üniv., Prof. Dr. M. Zeki KUŞOĞLU – Marmara Üniv., Prof. Dr. Ömür CEYLAN – İstanbul Kültür Üniv., Prof. Dr. Özkul ÇOBANOĞLU – Hacettepe Üniv., Prof. Dr. Suat GEZGİN – İstanbul Üniv., Prof. Dr. Suphi SAATÇI – Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniv., Prof. Dr. Toktamış ATEŞ – İstanbul Üniv., Doç. Dr. Işıl ALTUN – Kocaeli Üniv., Doç. Dr. Kamile AKGÜL – Yeni Yüzyıl Üniv., Yrd. Doç. Dr. Hacer GÜLŞEN – İstanbul Kültür Üniv., Yrd. Doç. Dr. Oktay Selim KARACA – İstanbul Kültür Üniv., Öğr. Gör. Ahmet Turan DEMİRBAĞ – İstanbul Teknik Üniv., Öğr. Gör. İsa KOCAKAPLAN – İstanbul Kültür Üniv., Öğr. Gör. Nurettin ALBAYRAK – İSAM, Öğr. Gör. Sabahattin TÜRKÖĞLU – İstanbul Ticaret Üniv., Arş. Gör. Hande BÜYÜKKAYA YEŞİLTAŞ – İstanbul Kültür Üniv., Arş. Gör. Kayhan ŞAHAN – İstanbul Kültür Üniv., Arş. Gör. Kübra YILDIRIM – İstanbul Kültür Üniv., rş. Gör. Mehmet Onur HASDEDEOĞLU – İstanbul Kültür Üniv., Arş. Gör. Nagihan GÜR – İstanbul Kültür Üniv., Av. Dr. Ali ÜREY – Motif Vakfı, Mahmut EVKURAN – Kültür ve Turizm Bakanlığı Araştırma ve Eğitim Genel Müdürü, M. Zeki BAYKAL – Motif Vakfı Yönetim Kurulu Başkanı, Ekber YEŞİLYURT – Gazeteci – Ressam görev aldı.

Kurultay Sekreteryası'nda ise; Sacide GÜNGÖR – Motif Vakfı, Hande BÜYÜKKAYA YEŞİLTAŞ – İstanbul Kültür Üniv., Nagihan GÜR – İstanbul Kültür Üniv., Kübra YILDIRIM – İstanbul Kültür Üniv., Kayhan ŞAHAN – İstanbul Kültür Üniv., M. Onur HASDEDEOĞLU – İstanbul Kültür Üniv. görev aldılar.

Yakın bir tarihte yayınlanacak olan Kurultay Bildiriler Kitabı, halk bilim camiası için prestij yayın olarak, önemli bir kaynak eser olacaktır.

Kurultay katılımcıları ile Toplu Fotoğraf

Motif Vakfı Başkanı M. Zeki BAYKAL'ın İstanbul Kültür Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Dursun KOÇER'e plaket takdimi

Motif Vakfı Başkanı M. Zeki BAYKAL'ın, Kültür ve Turizm Bakanlığı Araştırma ve Eğitim Genel Müdürü Mahmut EVKURAN'a plaket takdimi

Katılımcılardan görünüm

Katılımcılardan görünüm

Sertifika takdimlerinde görünüm

Sertifika takdimlerinde görünüm

17. Motif

Halk Bilim Ödülleri Töreni Gerçekleşti

38

Motif Vakfı Yönetim Kurulu Başkanı
M. Zeki BAYKAL Açılış Konuşmasını yaparken

Kültürel değerlerimizi ve halk kültürü öğelerimizi günümüz Türkiye'sinde yaşatmak, yaygınlaştırmak ve daha geniş kitlelerle buluşturmak amacıyla kurulan Motif Vakfı ile Motif Dergisi'nin geleneksel hale getirdiği Motif Halk Bilim Ödülleri Dağıtım Töreni'nin on yedincisi 24 Aralık 2011 tarihinde İstanbul Kültür Üniversitesi Akıngüç Oditoryumu'nda gerçekleşti.

Misafirlerden genel görünüm

Yurt içinden ve yurt dışından Türk Halk Kültürü'nün çeşitli dallarında hizmeti bulunan kişi, kurum ve kuruluşlar arasında yapılan değerlendirmeler neticesinde yedi dalda ödül takdiminde bulunuldu. Aynı zamanda kültürel, toplumsal ve sanatsal alanda önemli hizmetlerde bulunmuş kişi, kurum ve kuruluşlara Motif Özel Ödülleri takdim edildi. Medya TV'den Canlı olarak yayınlanan ve halka açık olarak gerçekleşen Motif Halk Bilim Ödülleri Dağıtım Töreni organizasyonunda devlet protokolü, sanat camiası, halk bilim camiası ve halk bir arada yer aldı.

Motif Vakfı Yönetim Kurulu Başkanı Sanayici - İşadamı M. Zeki BAYKAL, törenin açılış konuşmasında; "Saygıdeğer misafirler, ekranları başında bizleri izlemekte olan değerli izleyiciler, Motif Vakfı ve Motif Dergisi işbirliği ile düzenlenen 17. Motif Halk Bilim Ödülleri Dağıtım Töreni'ne hoş geldiniz. Sözlerime başlamadan önce sizleri en kalbi duygularıyla selamlıyorum. Motif Vakfı; kültürel değerlerimizi, örf, adet, gelenek ve göreneklerimiz ile Türk halk oyunlarını bilimsel ve sanatsal alanlarda araştırmak, incelemek, sergilemek ve dünya ülkelerine tanıtmak amacıyla kurulmuştur. Motif Vakfı'nın faaliyet alanları; Motiflerle Anadolu Kültür Şöleni, Halk Bilim Sempozyumları, Halk Bilim Ödülleri, halk oyunları çalışmaları, Motif Dergisi, Motif Sempozyum

Kitapları, Motif Akademi Dergisi olmak üzere çalışmalarını sürdürmektedir. Motif Vakfı, ulusal ve uluslararası alanda yapılan birçok festival ve yarışmada halk oyunlarını amatöre bir ruhla, ancak profesyonelce sergileyerek yurt içinde birincilikler alarak, yurt dışında da ülkemize 2 kez "Dünya Birinciliği" kazandırmıştır. Değerli konuklar, 2010 ve 2011 yılı Motif Vakfı için önemli ve başarı dolu bir yıl olmuştur. Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından "2010 Yılı Üstün Hizmet Ödülü" ile ödüllendirilmiş ve "Üstün Hizmet Beratı" ile onurlandırılmıştır. 2011 yılında ise "Azerbaycan Folkloruna Yüksek Hizmet Ödülü" düzenlenen resmi devlet töreni ile Motif Vakfı'na takdim edilmiştir. Bu ödüller, biz Motif Vakfı mensuplarını hem onurlandırmış hem de kültüre hizmet alanındaki sorumluluklarımızı arttırmıştır. Motif, sizlerden aldığı güç ve destekle Türk Halk Kültürünün her alanındaki faaliyetlerini gündün güne arttırarak hizmetlerine devam edecektir. Değerli konuklar 17. Motif Halk Bilim Ödülleri nin tespitinde görev alan Ödül Tespit Komisyonu üyelerine çalışmalarından dolayı teşekkür ediyor, ayrıca bu akşam ödül alacak olan kişi, kurum ve kuruluşları huzurlarınızda tebrik ediyorum." dedi.

Medya TV'den canlı olarak yayınlanan Ödül Töreni'nin sunuculuğunu Ayhan GÜNGÖR (Hopdedik Ayhan)

yaptı. Törende, Büyük Ödül Anadolu Sigorta Bir Usta Bin Usta Projesi'ne, Türk Folkloruna Katkı Sağlayan Kuruluş Ödülü Şanlıurfa Belediyesi'ne, Halk Bilim Hizmet Ödülü Prof. Dr. İsmail GÖRKEM'e, Halk Oyunları Hizmet Ödülü Ali ALBAZ (Kostak Ali)'e, Maddi Folklor Ürünlerini Derleme ve Yaşatma Ödülü Kültür ve Turizm Bakanlığı Türk ve İslam Eserleri Müzesi'ne, Medya Halk Bilim Ödülü TRT Ömür Dediğin Programı'na, Halk Müziği Hizmet Ödülü Aysun GÜLTEKİN'e takdim edildi. Motif Özel Ödülleri ise; Ekin TV "Nevzat SOYDAN Show Programı", Cine 5 TV "Türksoy'la İpek Yolu Programı", Ülke TV "Bayram Bilge TOKEL'le Salkım Söğüt Programı", Konya Şeker San. ve Tic. A.Ş., Ahmet ÖZDEMİR, Haber Türk TV "Müzik ve Yol Programı", Mehmet AKATAY, Medya TV, Medya FM, Samanyolu TV "Davetsiz Misafir Programı" ve T.C. Malatya Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'ne takdim edildi.

Ödül alan sanatçıların sundukları muhteşem türkü ziyafeti ve Motif Halk Oyunları Ekipleri'nin sergiledikleri halk oyunları gösterileri ile salonda bulunan konuklar unutamayacakları bir gece yaşadılar. Geleneksel değerlerimizle sahip çıkarak çalışmalarını ile kültürümüze ışık tutan ödül sahibi tüm kişi, kurum ve kuruluşları bir kez daha kutluyoruz.

İzmir Yöresi Halk Oyunları Ekibi

Kırklareli Yöresi Halk Oyunları Ekibi

Motif Vakfı Yönetim Kurulu Başkanı M. Zeki BAYKAL, Büyük Ödülü Anadolu Sigorta adına Anadolu Sigorta Halkla İlişkiler Departmanı Sorumlusu Esra ERDOĞAN'a takdim ederken

Motif Vakfı Yönetim Kurulu Üyesi Prof. Dr. Fikret DEĞERLİ, Halk Oyunları Hizmet Ödülü'nü Ali ALBAZ'a (Kostak Ali) takdim ederken.

Motif Vakfı Yönetim Kurulu Üyesi Prof. Dr. Can ETİLİ ÖKTEN, Halk Müziği Hizmet Ödülü'nü Türk Halk Müziği Sanatçısı Aysun GÜLTEKİN'e takdim ederken

İstanbul Kültür Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Dursun KOÇER Halk Bilim Hizmet Ödülü'nü Prof. Dr. İsmail GÖRKEM'e takdim ederken.

Motif Vakfı Yönetim Kurulu Üyesi Prof. Dr. M. Zeki KUŞOĞLU Türk Folkloruna Katkı Sağlayan Kuruluş Ödülü'nü Şanlıurfa Belediyesi adına Belediye Başkan Yardımcısı İbrahim GÜLLÜOĞLU'na takdim ederken

Motif Vakfı Yönetim Kurulu Üyesi Öğr. Gör. Sabahattin TÜRKOĞLU, Maddi Folklor Ürünlerinin Derleme ve Yaşatma Ödülü'nü Türk ve İslam Eserleri Müzesi adına Müze Müdürü Seracettin ŞAHİN'e takdim ederken.

Motif Vakfı Yönetim Kurulu Üyesi Gazeteci-Ressam Ekber YEŞİLYURT, Medya Halk Bilim Ödülü'nü TRT "Ömür Dediğin" Programı adına program yapımcısı ve yönetmeni Zeliha DOYMUŞ'a takdim ederken

Malatya İş Adamları Derneği Yönetim Kurulu Başkanı Sanayici - İşadamı Yunus AKDAŞ, Motif Özel Ödülü'nü Malatya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü adına İl Kültür ve Turizm Müdürü Bahaettin KABAHASANOĞLU'na takdim ederken

Çivrililer Eğitim Vakfı (ÇEVAK) Yönetim Kurulu Başkanı Hüseyin GÜNGÖREN, Motif Özel Ödülü'nü Ekin TV "Nevzat SOYDAN Show" programı adına Sanatçı Nevzat SOYDAN'a takdim ederken.

Motif Vakfı Yönetim Kurulu Üyesi Doç. Dr. Işıl ALTUN, Motif Özel Ödülü'nü Konya Şeker A.Ş. adına Anadolu Birlik Holding Pazarlama Müdürü Elif KAYAL İNCEGÖZ'e takdim ederken.

Motif Vakfı Yönetim Kurulu Üyesi Yazar – Öğr. Gör. Nurettin ALBAYRAK, Motif Özel Ödülü'nü Ülke TV "Salkım Söğüt" programı adına Sanatçı Bayram Bilge TOKEL'e takdim ederken.

İşadamı Mahmut MANCI, Motif Özel Ödülü'nü Cine 5 TV "Türksöylü İpek Yolu" Programı adına Program Yapımcı – Yönetmeni Seyfullah TÜRKSOY'a takdim ederken.

İşadamı Müslüm FİNCAN, Motif Özel Ödülü'nü Medya TV adına Gazi KARADAĞ'a takdim ederken.

İşadamı Adnan BAŞDEMİR, Motif Özel Ödülü'nü Medya FM adına Turan CANIK'a takdim ederken.

Motif Vakfı Yönetim Kurulu Üyesi Doc. Dr. Kamile AKFÜL, Motif Özel Ödülü'nü Habertürk TV "Müzik ve Yol" programı adına Program Sunucusu Paul DWYER ve Program Yapımcı Yönetmen Yardımcısı Tahsin LALE'e takdim ederken.

İstanbul Şanlıurfalılar Dayanışma Derneği Başkanı Mehmet Durak PAR-LAKÇI, Motif Özel Ödülü'nü Samanyolu TV "Davetsiz Misafir" Programı adına program sunucusu Sanatçı Turgay BAŞYAYLA ve Program Yapımcı – Yönetmeni Mustafa BİLGİÇ'e takdim ederken.

Motif Vakfı Yönetim Kurulu Üyesi Prof. Dr. Suphi SAATÇI, Motif Özel Ödülü'nü Klarnet Ustası Ahmet ÖZDEMİR'e takdim ederken.

Sinema Sanatçısı Bulut ARAS, Motif Özel Ödülü'nü Ritim Sanatçısı Mehmet AKATAY'a takdim ederken.

Halk Oyunları Hizmet Ödülü, Motif Vakfı Başkanı M. Zeki BAYKAL'a Takdim Edildi...

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın katkılarıyla, Ege Folklor Dernekleri Federasyonu tarafından düzenlenen "Halk Oyunları Derneklerinin Teşkilatlanma Problemlerinin Tespiti ve Çözüm Önerileri Çalıştayı" ile "1. Kültür ve Sanat Ödülleri Töreni" 7-8 Ekim 2011 tarihlerinde İzmir'de gerçekleşti. Ödül Töreni kapsamında, Motif Vakfı Yönetim Kurulu Başkanı Sanayici - İşadamı M. Zeki BAYKAL'a Halk Oyunları Hizmet Ödülü takdim edildi. Tören-

de ayrıca, Halk Bilim Hizmet Ödülü Prof. Dr. Metin EKİCİ'ye, Halk Oyunları İcra Ödülü Şinasi PALA'ya ve Halk Müziği Hizmet Ödülü Sümer EZGÜ'ye takdim edildi. Çalıştay kapsamında ise, Motif Vakfı Yönetim Kurulu Başkanı M. Zeki BAYKAL Derneklerin Eğitim, Çalışma Salonu, Kira ve Benzeri Sorunlarını aşmada çözüm ve öneri tekliflerini Motif Vakfı örneği ile sundu.

MOTİF, TRT Müzik'te...

Türk Halk Müziği'nin iki usta ismi TRT Müzik ekranlarında Ezgi Şöleni programı ile türkülerle buluşuyor. Belkis AKKALE ve İzzet ALTINMEŞE'nin zengin birikimi ve usta yorumu ile ekranları şenlendiren Ezgi Şöleni programında, Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik ve Spor Kulübü'nün halk oyunları ekipleride yer alıyor. Her hafta farklı bir yöremizin halk oyunlarını ekrana taşıyan Motif'li gençlerin sergiledikleri performanslar, izleyicilerden büyük ilgi görüyor. Her hafta Salı günleri 21.00 - 22.30 saatleri arasında TRT Müzik kanalında, Ezgi Şöleni'nde buluşmak dileğiyle.

Motif'te Yeni Dönem Halk Oyunları Çalışmaları Başladı...

Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik ve Spor Kulübü'nün 2011 - 2012 yılı Yeni Dönem Halk Oyunları çalışmaları 25 Eylül 2011 Pazar günü başladı. Yüzlerce kişiden oluşan dansçı kadrosu ile yeni eğitim öğretim yılına merhaba diyen Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik ve Spor Kulübü öğrencileri, ilk ders heyecanını davul zurna eşliğinde yaptıkları halaylarla biraz olsun hafifletmeye çalıştılar. Yeni eğitim-öğretim yılının tüm Motif Ailesi'ne hayırlı olmasını diler, yeni sezonda da Motifli gençlerimizin başarılarına başarı katmalarını dileriz.

MOTİF, Arhavi Festivali'nde...

Artvin Arhavi Belediyesi tarafından bu yıl 39.su gerçekleştirilen Uluslararası Arhavi Kültür ve Sanat Festivali'ne ülkemizi temsilen Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik ve Spor Kulübü halk oyunları ekipleri, Arhavi Belediye Başkanlığı'nın davetlisi olarak katıldı. Bulgaristan, Romanya, Gürcistan, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti gibi ülkelerin halk dansları grupları ile şenlenen festivalde performans sergileyen Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik ve Spor Kulübü halk oyunları ekipleri, sergiledikleri 7 bölgenin halk oyunlarını içeren Anadolu Motifleri halk oyunları gösterisi ile Arhavi'lerden tam not aldı. Alkışları ile bizleri onurlandıran halkımıza şükranlarımızı sunarız.

Motif Rüzgarı Beylikdüzü'nde Esti...

Beylikdüzü Belediyesi tarafından organize edilerek Ramazan Kasabası'nda gerçekleştirilen Ramazan Etkinlikleri programına davetli olarak katılan Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik ve Spor Kulübü halk oyunları ekipleri, muhteşem gösteri performansları ile Beylikdüzü halkının gönlüne taht kurdu. Binlerce kişinin izlediği performansı başından sonuna izleyerek beğeni ve tebriklerini ileten Beylikdüzü Belediye Başkanı Sayın Yusuf UZUN, Motif Halk Oyunları ekiplerini Beylikdüzü'nde ağırlamaktan mutluluk duyduklarını ifade etti. Sayın Belediye Başkanımıza ve alkışları ile bizleri onurlandıran Beylikdüzü halkına sonsuz teşekkürlerimizi sunuyoruz.

Motif, Esenler'de...

Esenler Malatya Dernekler Birliği tarafından organize edilen Ramazan Etkinlikleri programına davetli olarak katılan Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik ve Spor Kulübü halk oyunları ekipleri, sergiledikleri halk oyunları gösterisi ile binlerce kişiden oluşan misafir topluluğundan büyük alkış aldı.

Ramazan Etkinliklerinde MOTİF Farkı...

Beylikdüzü Torium Alış Veriş Merkezi'nde "Bir Başkadır Torium'da Ramazan" sloganı ile gerçekleşen Ramazan Etkinlikleri kapsamında Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik ve Spor Kulübü halk oyunları ekipleri Ramazan ayı süresince 7 bölgemize ait halk oyunları gösterileri ile misafirlerin gönlüne taht kurdu. Her bir performansı büyük bir heyecan ile beklenen Motif'li gençlerin sergilediği muhteşem halk oyunları gösterileri ayakta alkışlandı. Gençlerimizi başarılı performansları dolayısıyla yüreктen kutluyor, alkışları ile bizleri onurlandıran halkımıza teşekkürlerimizi sunuyoruz.

MOTİF'in Geleneksel İftar Yemeği Organizasyonları Gerçekleşti...

Motif Vakfı bünyesinde her Ramazan ayında geleneksel olarak düzenlenen İftar Yemeği organizasyonu bu sene de aynı heyecan ve güzellikleri ile gerçekleşti. Motif Vakfı Yönetim Kurulu Başkanı M. Zeki BAYKAL tarafından Halil İbrahim Şark Sofrası Sofular Şubesi'nde verilen İftar Yemeği organizasyonunda Motif Halk Oyunları Eğitim ve Öğretim Vakfı Yönetim Kurulu Üyeleri bir araya geldiler. Motif Vakfı Yönetim Kurulu Üyeleri iftar sonrası gerçekleştirdikleri toplantı ve sohbetlerle dolu saatler geçirdiler. Ayrıca, Onbir Ayın Sultanı Mübarek Ramazan Ayının gelmesiyle Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik ve Spor Kulübü bünyesinde her yıl düzenli olarak gerçekleşmekte olan İftar Yemekleri organizasyonlarında aynı heyecan ve güzellikleri ile gerçekleşti.

Motif Vakfı Yönetim Kurulu Başkanı M. Zeki BAYKAL tarafından Halil İbrahim Şark Sofrası'nda verilen İftar Yemeği organizasyonunda Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik ve Spor Kulübü Yönetim Kurulu Üyeleri, dernek eğitimcileri ve öğrencileri bir araya geldiler

MOTİF, Geleneksel Boğaz Gezisi'nde...

Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik ve Spor Kulübü yöneticileri, eğitimcileri ve öğrencileri aileleri ile birlikte yoğun geçen sezon programları içerisinde bir nebze de olsa dinlenebilmek ve muhteşem Boğaz serinliğinde gönüllerince eğlenmek amacıyla Geleneksel Boğaz Gezisi organizasyonunda bir araya geldiler. Motifli gençler, kendi aralarında düzenledikleri çeşitli yarışmalarla, eğlencenin coşkusuna coşku kattılar. Motif Vakfı Yönetim Kurulu Başkanı Sayın M. Zeki BAYKAL'ın hazırladığı mangal ziyafeti, renkli görüntülere sahne oldu. Davul, zurna eşliğinde saatlerce halay çeken Motif Ailesi üyeleri, muhteşem bir organizasyonu daha yine hep birlikte gerçekleştirebilmiş olmanın mutluluğunu yaşadılar ve yaşattılar.

MOTİF, Güngören Halkıyla Buluştu...

Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik ve Spor Kulübü halk oyunları ekipleri "Güngören Bilim, Kültür, Sanat ve Spor Ligi Ödül Töreni" organizasyonunda muhteşem bir performans sergiledi. Güngören Belediyesi tarafından düzenlenen "Güngören Bilim, Kültür, Sanat ve Spor Ligi Ödül Töreni" organizasyonu 29 Mayıs 2011 tarihinde Güngören Yahya Baş Stadi'nda gerçekleşti. Güngören Belediyesi tarafından Ödül Töreni organizasyonuna davetli olarak katılan Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik ve Spor Kulübü Halk Oyunları Ekipleri, sergiledikleri 7 bölgenin halk oyunları çeşitlemelerinden oluşan "Anadolu Sevdası" Halk Oyunları Gösteri Performansı ile protokolün ve halkın büyük beğenisini topladı. Binlerce misafirin katılımıyla gerçekleşen organizasyonda Motif'in performansına alkışları ile eşlik eden ve yine bizleri alkışlarıyla onurlandıran devlet büyüklerimize ve halkımıza sonsuz teşekkürlerimizi sunuyoruz.

MOTİF, “Yedi Bölge Yedi Renk Kültür Sanat Günleri”ni Gerçekleştirdi...

Motif Halk Oyunları Eğitim ve Öğretim Vakfı ile Fatih Belediyesi işbirliğinde “Yedi Bölge Yedi Renk Kültür Sanat Festivali” 25 - 29 Temmuz 2011 tarihlerinde Sultanahmet Meydanı Amfi Tiyatro’da gerçekleşti. 25 Temmuz 2011 tarihinde Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi Halk Oyunları, 26 Temmuz 2011 tarihinde İç Anadolu ve Akdeniz Bölgesi Halk Oyunları, 27 Temmuz 2011 tarihinde Marmara Bölgesi Halk Oyunları, 28 Temmuz 2011 tarihinde Ege Bölgesi Halk Oyunları ve 29 Temmuz 2011 tarihinde Karadeniz Bölgesi Halk Oyunları Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik ve Spor Kulübü dansçıları tarafından sergilendi. Festival’in açılış konuşmalarını Motif Halk Oyunları Eğitim

ve Öğretim Vakfı Yönetim Kurulu Başkanı Sanayici - İşadamı M. Zeki BAYKAL ve Fatih Belediye Başkan Yardımcısı Hasan SÜER tarafından yapıldı. Motif Vakfı Yönetim Kurulu Başkanı M. Zeki BAYKAL, festivaldeki işbirlikleri ve desteklerinden dolayı Fatih Belediye Başkanı Sayın Mustafa DEMİR’e teşekkür plaketi takdim etti. Her gün binlerce misafirin izlediği Yedi Bölge Yedi Renk Kültür Sanat Festivali uluslararası misafirlerinde katılımı ile renkli görüntülere sahne oldu. Yedi bölgemizin yöresel halk oyunlarını başarı ile sahneleyen Motifli dansçılarımızı başarılı performanslarından dolayı kutluyor, başarılarının devamını diliyoruz.

MOTİF Rüzgarı, Koç Üniversitesi ve Fatih Üniversitesi’nde Esti...

Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik ve Spor Kulübü Halk Oyunları Ekipleri Koç Üniversitesi tarafından düzenlenen Uluslararası Tıp Dergileri Kongresi Gala Gecesi’ne davetli olarak katıldı. Tamamı uluslararası katılımcılardan oluşan misafirlere performans sergileyen Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik ve Spor Kulübü halk oyunları ekipleri, seğiledikleri “Anadolu Motifleri” halk oyunları gösterisi ile katılımcılardan büyük alkış aldı. 7 bölgemizin halk oyunları çeşitlemelerinin sergilendiği performansa izleyicilerin ilgisi yoğun oldu. Performans bitiminde Motifli gençleri dakikalarca ayakta alkışlayarak yeniden sahneye çağı-

ran uluslararası misafirler, zengin çeşitliliğe sahip Türk halk oyunlarımızı başarı ile sergileyen gençlerimizden, bir sonraki organizasyonda yeniden bir arada olabilmek için söz aldılar. Ayrıca, Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik ve Spor Kulübü halk oyunları ekipleri Fatih Üniversitesi Bahar Şenliği programına davetli olarak katıldı. Binlerce gencin iştirak ettiği Bahar Şenliği programında sahne alan Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik ve Spor Kulübü halk oyunları ekiplerinin sergilediği Anadolu Sevdası Halk Oyunları Gösterisi gençlerden büyük ilgi gördü.

MOTİF, Namık Kemal Üniversitesi Saray Meslek Yüksek Okulu ve Çerkezköy Meslek Yüksek Okulu'nun Mezuniyet Töreni'nde Performans Sergiledi...

Namık Kemal Üniversitesi Saray Meslek Yüksek Okulu ile Çerkezköy Meslek Yüksek Okulu'nun 2010 - 2011 Akademik Öğretim Yılı Mezuniyet Töreni 23 Haziran 2011 tarihinde Çerkezköy Belediyesi Anfi Tiyatrosu'nda gerçekleşti. Saray Meslek Yüksek Okulu Müdür Yardımcısı Öğr. Gör. Sezen GÜNGÖR'ün davetlisi olarak Mezuniyet Töreni organizasyonuna iştirak eden Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik ve Spor Kulübü Halk Oyunları Ekiplerinin sergilediği "Anadoluyu Yaşamak" halk oyunları gösterisi, mezun olan gençler ve konuklar tarafından büyük ilgi gördü. Motif Vakfı Yönetim Kurulu Üyesi İşadamı Alaattin KAMEROĞLU sponsorluğunda, Motif Vakfı Yönetim Kurulu Başkanı Sanayici - İşadamı M. Zeki BAYKAL tarafından, derece ile mezun olan gençler, altın ile ödüllendirildi. Motif Ailesi olarak, mezun olan gençlere hayat boyu başarılar diliyoruz.

MOTİF, CNR EXPO'da...

Malatya Valiliği ile Malatya Belediyesi öncülüğünde organize edilen "Malatya Günleri" tanıtım etkinliği İstanbul Yeşilköy'de bulunan CNR EXPO Fuar Merkezi'nde gerçekleşti. Malatya Valiliği'nin davetlisi olarak organizasyona iştirak eden Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik ve Spor Kulübü halk oyunları ekiplerinin sergilediği 7 bölge halk oyunları gösterisi, devlet protokolü ve halk tarafından büyük ilgi gördü.

Lava

Aşkın enerjisi

Çuhacı Han Sokak No:20 Kapalıçarşı - İSTANBUL / TÜRKİYE
Tel: +90 (212) 519 51 42 (3 Hat) Fax: +90 (212) 522 72 31
www.ekoljewellery.com.tr • info@ekoljewellery.com.tr

EKOL

Fatura

İrsaliye

Antetli Kağıt

Kartvizit

Tahsilat Makbuzu

Gider Pusulası

Davetiye

Etiket

Katalog

Broşür

El ilanı

Afiş

Takvim

İnsert

vb...

İshak Pınarbaş

Ofset & Tipo Matbaa

Rami Kışla Caddesi
Topçular İş Merkezi
No. 88/192 34055
Topçular - İstanbul
T. 0212 567 567 1
F. 0212 544 294 6
info@ishakpinarbas.com

